

VAKOK VILAGA

A VAKOK ÉS GYENGENLÁTÓK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ
A MEGYEI SZERVEKNEL
ÉS A VAKOK
ÉS GYENGENLÁTÓK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
KIADÓHIVATALÁNÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

L. Braille

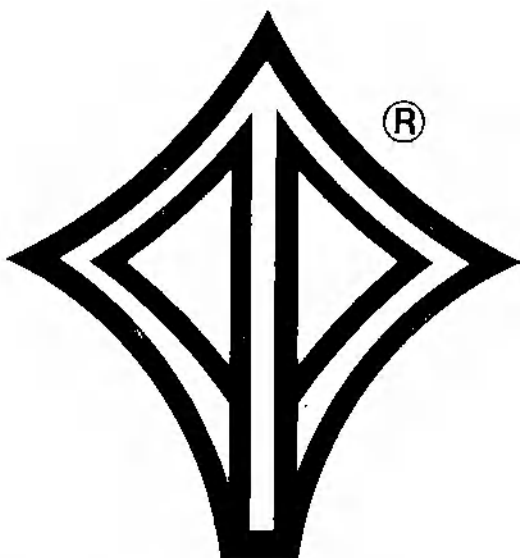

XLV. évfolyam
1984 * 7 szám

*Sport- és
szabadidőruházat*

*Sport- és
szabadidőruházat*

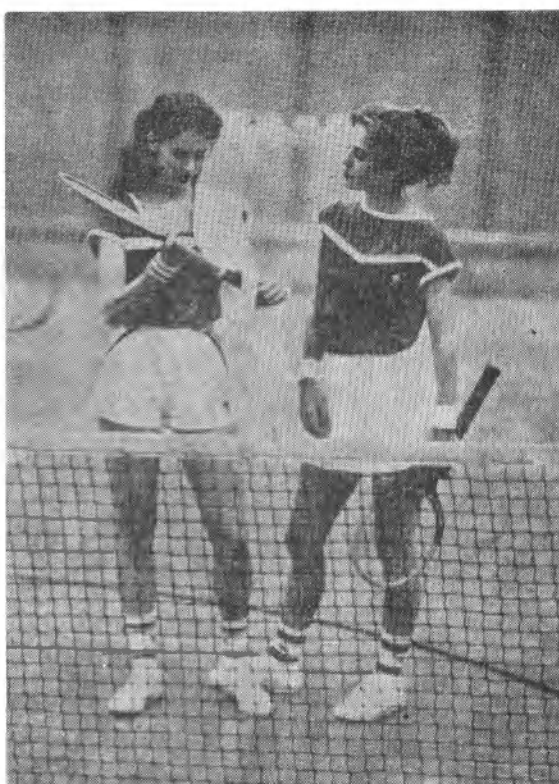
*Sport- és
szabadidőruházat*

Gyártja:

SENIOR

VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

Elnökségi ülés

Szövetségünk Központi Elnöksége 1984. május 31-én ülést tartott. Jelen voltak: dr. Jáksó László elnök, dr. Bódi István főtítká, Barina Zoltán, Csengeri József, Erhartné dr. Molnár Katalin, Lak István, Nagy Ernő, Pinviczki György, dr. Szél Lajos elnökségi tagok, Kiss Sándor, dr. Molnár Antal elnökségi póttagok, valamint Daru Gerőné hivatalvezető-helyettes. Dr. Jáksó László, megnyitja után, ismertette a napirendi pontokat.

Az első napirendi pontban Gubuznai Imre, a Braille nyomda vezetője számolt be munkájukról, fejlesztési terveikről. Nyomdánk vezetője megnyitójában vázolta tájékoztatója mondanivalójának főbb pontjait, ezek a következők: a nyomda helyzete, anyagi, technikai állapota, az 1983. esztendő eredményei, végül a fejlesztési lehetőségek, elképzelések.

Másfél évtizede már, hogy munkaerő hiánnyal küzdenek, ezért ideiglenes, átmeneti megoldásokkal próbálnak segíteni magukon. Az elmúlt esztendő második felében egy kiváló dolgozójuk lépett ki. Sajnos nem tudják megfizetni kellően a munkaerőt, pedig a nyomdai dolgozók nehéz fizikai munkát végeznek. Ez a tevékenység ügyes, rátermett, kitartó embert kíván.

Az anyagi feltételek nem kielégítőek, kevés a pénz, a papír minősége rossz. Az előírt minőséghez, a mintához a hozzájuk érkező papír legtöbbször nem is hasonlít. A papír minősége ügyében már többször is reklamáltak, de ezek után sem kaptak jobb anyagot. Technikai berendezéseik elavultak. A mechanikus lemezírógépeik elhasználódtak, előregedtek, javításuk nehézkes, alkatrészt utánpótlásuk szinte lehetetlen. Hasonlóan rossz állapotban vannak más gépeik is. Mindezek azt igazolják, hogy a műszaki fejlesztés nem halasztható tovább.

Az elmúlt esztendő eredményeiről következett ezután ismertetés. Hosszú évek óta a tavalyi esztendő volt a legeredményesebb, ez annak

köszönhető, hogy az év első felében nem volt munkaerőhiány. Az elmúlt esztendőben összesen 138 művet jelentettek meg. Ezek között főként folyóiratok és új könyvek szerepeltek. A hat folyóirat rendszeresen megjelent, alig volt némi késés. 1983-ban adták ki a naptárt, amely igen keresett volt, ez nagyon fontos segédeszköz a sorstársak számára.

A továbbiakban Gubuznai Imre a fejlesztésről szolt. Ismételten hangsúlyozta, hogy e feladat nem tűr halasztást. Új gépek beszerzése érdekében a marburgi gyárral vették fel a kapcsolatot. Szövetségünk nyomdájának egy lemezírógépre és egy modern sokszorosítóra van szüksége. E két berendezés igen nagy összegbe kerül. Elnökségünk úgy határozott, hogy a nyomda fejlesztéséhez a felettes szerv anyagi támogatását kéri a már említett modern gépek beszerzésére. Az elképzelt fejlesztési terv megvalósítása után a nyomda terének bővítésére is gondolni kell. A műszaki fejlesztés után a nyomdának szüksége volna egy kötetzetre is, ahol a könyveket teljesen el lehetne készíteni. A nyomdavezető válaszolt a kérdésekre, majd néhány mondatral tájékoztatta a testületet az ez év április 24–28 közt Berlinben megtartott nemzetközi relief-konferenciáról, amelyen ő is jelen volt. Többek között elmondta, hogy egyre inkább terjed a dombornyomású képek, ábrák készítése, bár ezek még kezdeti szakaszban vannak. A jövőben nekünk is kell a reliegkésítéssel foglalkoznunk, hiszen ezek nagyon fontosak volnának a sorstársak számára. Végezetül az elnök megköszönte a beszámolót, a nyomda vezetőjének és dolgozóinak áldozatos, nehéz munkáját.

A második napirendi pontban az őszi taggyűlések előkészítése szerepelt. Szövetségünk megyei szervezetei szeptemberben és októberben tartják ez évi rendes taggyűléseket, ezek az évi munkával, eredményekkel és gondokkal, valamint

a tagság kérdéseivel foglalkoznak. A testület megvitatta és elfogadta a szakmai csoport által összeállított szempontokat és a taggyűlések időpontját.

A harmadik napirendi pontban bejelentések hangzottak el. Köztük a május 28-án megtartott közös segédeszköz konferenciáról kapott rövid tájékoztatást a testület. E konferencián a Szociális Intézetek Központjának, a Vakok Állami Intézetének, a Vakok Szövetségének és a Magyar Gyógypedagógusok Egyesületének képviselői vettek részt. A tanácskozáson főként azokról a segédeszközökről volt szó, amelyek a rehabilitációs munkában használatosak. Néhány segédeszközt (Versa Braille, Optacon) a gyakorlatban is bemutatott, olyan sorstársak, akik azokat már használják és jól ismerik. A konferencián néhány újságíró is jelen volt. A tanácskozáson részt vett szervek beadvánnyal fordulnak az illetékes minisztériumhoz, és támogatást kérnek egy segédeszközalap létesítéséhez.

Majd a főtítká a Heliotrop nevű elektronikus segédeszköz bemutatásáról tájékoztatta az elnökséget.

A testület május havi tanácskozása az elnök zárszavával ért véget.

DR. CSOCSÁN LÁSZLÓNÉ

Beszámoló

**LOUIS BRAILLE
SZÜLETÉSÉNEK
175. ÉVFORDULÓJA
ALKALMÁBÓL RENDEZETT**

Emléklésről

Mint már hírt adtunk róla, Louis Braille születésének 175. évfordulója alkalmából a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége és a Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete 1984. április 11-én emlékülést tartott a szövetség székházában. A rendezvény szakmai tekintélyét az elhangzott előadások mellett emelte az a megítéltetés,

hogy az ülés elnöki tisztét Gordosné dr. Szabó Anna, a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola főigazgatója vállalta. Az elnökségben helyet foglaltak dr. Méhes József a MAGYE elnöke, dr. Kasza Ilona az Egészségügyi Minisztérium osztályvezetője, dr. Bódi István a VGYOSZ főtítkára és Daru Geróné a VGYOSZ hivatalvezető-helyettese.

Dr. Jáksó László a VGYOSZ elnöke megnyitó beszédében a Louis Braille által megalkotott pontírás jelentőségét vázolta.

Elmondta, hogy a szövetség elnöksége határozatot hozott, hogy a jövő évtől Louis Braille érdeméremet alapít. A három fokozatú kitüntetés adományozásának feltételein most dolgoznak. Dr. Jáksó László utalt arra, hogy az emlékülés ez alkalommal is tisztelettel adózik V. Haüy emlékének, aki 200 évvel ezelőtt, 1784-ben Párizsban nyitotta meg intézetét vak gyermekek számára — a világon először.

Tóth Mária, a Braille könyvtár vezetője a vakok írásrendszereinek történeti áttekintését dolgozta fel előadásában. Részletezte Louis Braille pontírásrendszerének előzményeit, alapelveit, egyetemes vakírassá válásának történetét, továbbá áttekintést kaptunk a mai magyar változat kialakulásáról.

Dr. Méhes József főiskolai tanár a Vakok Általános Iskolájának és Nevelőotthonának igazgatója a pontírás olvasásának kérdéseit elemezte, részletezte a tapintással való olvasás elméleti alapjait és a pontolvasás felgyorsítására irányuló új kísérleti módszerekről számolt be.

Csattos Márta gyógypedagógus (VÁI) az elemi rehabilitációs program keretében a pontírás elsajátításának jelentőségéről, módszereiről és eredményeiről tartott előadást.

Dr. Bódi István főtítkár előadásának bevezető részében a Braille magyar teljesírás rövid történetével foglalkozott. A pontírás alkalmazási területei közül a zenei, a matematikai és a vegytani pontírás elmúlt és jelenlegi helyzetével foglalkozott. Részletesen hallottuk a pontírásos nyomda történetének áttekintését,

valamint a pontírásos kiadványok múltját és jelenét.

Lak István tanár a pontírás alkalmazásának lehetőségeiről beszélt a vakok rehabilitációjának különböző területein, a munkahelyen és a magánéletben, a szórakozás és az önképzés során.

Lakatos Tamás főiskolai hallgató a pontírás és a zenei írásbeliség kapcsolatáról tartott előadást. Három féle kottairási ún. „lejegyzési rendszerről” hallottunk, amit az előadó zongorajátékkal is illusztrált. Felhívta a figyelmet a magyar kiadású pontírásos kották szegényes választékára, meggyőzve a hallgatókat arról, hogy a nagyobb választék ezen a téren nagymértékben segítené a felnövekvő vak nemzedék zenei, kulturális szintjének emelését.

Gordosné dr. Szabó Anna az ülés

elnöke összefoglalójában megköszönte a rendező szervezetnek és az előadóknak az emlékülés sikere érdekében kifejtett munkáját, buzdítva újabb olyan alkalmak szervezésére, ahol nagy elődeink munkásságának elemzésével a jelen nemzedék gazdagodását is szolgáljuk: „Az emlékállítás a múlt újra és újra, minél alaposabb feltárását igényli. A feltároló új adatok a tudás mennyiségi gyarapításán túl a nagy összefüggések feltárását, a jobb megértését és a jövő biztonságosabb tervezését, a kísérletezést, a kutatást is szolgálják, segítik” mondta az ülés elnöke.

Az emlékülés dr. Bódi István főtítkár zárszavával ért véget.

Előző számunkban dr. Bódi István előadását adtuk közre, most megjelenő lapunkban Tóth Mária referátumát közöljük.

A Braille írásrendszer megalkotása, különböző változatai és gyakorlati alkalmazása

A Braille-írárendszer megalkotása előtt, már régebben léteztek olyan rendszerek, melyeknek célja az volt, hogy a vakok részére az olvasást lehetővé tegyék. Ezekre a rendszerekre az jellemző, hogy minden lehető anyagot felhasználtak az írás érzékeltetésére.

1517-ben Francisco Lucas domború betűs fatáblái faragott olvasás céljából. Táblái 1575-ben átkerültek Rómába, ahol Rampanzetto módosította őket, aki már nem domború, hanem vastagabb lemezen vájt homorú betűket alkalmazott.

1640-ben Pierre Moreau mozgatható ólombetűs rendszere már jelentős fejlődést jelentett.

1651-ben George Harsdorffer az ókorban használt viasz táblákat újíttotta fel. A viaszlemezekre stílusal ráírt nyomtatott betűk megfe-

lő formátumban a vakok olvasására alkalmasak voltak. V. Haüy az első vaknevelő intézet megalapítója. Rendszerének lényege a használt latin betűk domború alkalmazása.

Haüy a szükséges sokszorosítás végett nyomdát is rendezett be, és felvetette a vakok könyvtárának gondolatát is.

A latin betűs vonalrendszer gyorsan elterjedt és a Braille-féle írás megalkotása után is sokáig megtartotta egyeduralmát.

„Vakok Világossága” így nevezte Louis Braille-t, a vakok világszerte ismert írásrendszerének megalkotóját egyik életrajzírója, Pierre Henri.

Alrin Kugelmos: „És megnyílik előttük a betűk világa” című életrajzi regényének előszavában így írt róla:

„Nehéz dolog Braille-nak, a XIX. század egyik óriásának alakját megrajzolni, lelkivilágát feltárni, mikor életrajzíró alig foglalkozott vele.

Sokkal kisebb nagyságok, akiket sohasem fognak ennyire ismerni világszerte, mint őt és módszerét, már régen helyet kaptak az életrajzok között a könyvespolcokon. És mégis alig volt író, akinek eszébe jutott volna, hogy megírja életét ennek a férfinak, aki a nagy sötétségből ki akarta vezetni a vakokat a világozágra.”

Mert valóban világozás ő, alkotásával a szellemi és kulturális felemelkedés legfőbb eszközét adta a vakok kezébe. Rendszere azt jelenti a vakok történetében, életében, mint az egész emberiség történetében a betű, az írás feltalálása. Ami előtte volt: a barbárság kora, ami utána következik: a civilizáció, az igazi történelem.

Mindössze 43 évet élt. 1809. január 4-én született Coupvirayban. 3 éves volt, midőn apja falusi nyergesműhelyében játszadoxva bőrvágókéssel súlyosan megsértette egyik szemét, amely gyulladásba jött. A fertőző mikróbák átterjedtek a másik szemére is és hamarosan bekövetkezett a teljes vakság.

Mivel a család minden tagja írástudó, Louis Braille-t is beiratják a községi iskolába, ahol az elméleti tantárgyakból vizsgát tesz, de ahol csakhamar rá kell döbennie fogyatékoságára. A családi műhely, ahol mindenkinek megvan a maga feladata, így a kisfiúnak is szűknek bizonyul és keveset nyújt számára a falusi iskola is. Szellemi képessége többet követel, így az öreg Simon Braille kénytelen megválni fiától, akit bead a vak gyermekek párizsi iskolájába. 1819. február 13-án lépi át először a Vak Ifjak Királyi Intézetének küszöbét. Az intézetben sokat tanultak a növendékek: kézimunkát, fonást, lakatos-ságot, könyvkötést, zenét, számolást, történelmet és egyéb ismereteket.

Mindezen kívül az iskola felelős vezetői tanítgatják növendékeiket a domború latin betűk olvasására és vonalzó segítségével viasz táblára és papírra való rendes írásra. Braille

mindenből jeles eredményt ért el. Még nincs 15 éves és már tanít az intézet műhelyében. 1830-ban éri el azt az életkort, amikor kinevezheték tanárnak.

Ezután élete szorosan összekapcsolódott az intézet fiataljainak életével, sorsával, problémájával. Hozzá hasonlóan sokan szereztek tanári képesítést, de valójában ezek a fiatalok analfabéták voltak, mert aligha lehetett azt a szellemi vészőfutást írásnak, olvasásnak nevezni, amit ott ezen a címen végeztek. Ami a látók számára természetes volt, az az intézet lakóinak súlyos, megoldhatatlannak látszó problémát okozott.

Ez a tény érlelte meg Brailleben azt a gondolatot, hogy életcéljául a vakok írásrendszerének megalkotását tűzte ki, melynek alapját Charles Barbier rendszere képezte. Braille „Módszer”-e második kiadásának előszavában így ír: „A pontírás felfedezése Charles Barbier új érdeme.”

Charles Barbier császári katonatiszt volt, már fiatal korában tanulmányozta a titkos írásokat, és kizárólag katonai szempontból látók részére alkotta meg rendszerét. Aból a feltevésből indult ki, hogy sötétben is lehessen parancsot olvasni. A francia ABC 36 betűjét 6-os oszlopokban helyezte el, az oszlopokat vízszintesen és függőlegesen megszámozta, és így bármely betűt egy kétjegyű szám segítségével tudott helyettesíteni. A számokat pedig egy lyukacsos táblán egy árhoz hasonló számmal szurkálta ki a papíron. Mivel feltalálásával a hadászatban sikert nem tudott elérni, az ő elnevezése szerint az „éjszakai írást” elküldte Braillenek.

A Braille-írás bár hasonló ehhez a rendszerhez, mégis merőben eltér tőle. Alig hogy 1824-ben az akkor 15 éves Braille megismeri Barbier pontírását, rájön nehézségeire, komoly hiányosságaira. Még 1824—25 telén kísérletezésbe fog és 1825 augusztusában megszületik a vakok írásrendszere.

Az új írás az intézet falai között hamar elterjed és hívekre talál, de

az ellenállás is hamar megmutatkozik, viszont akik elsajátították a végsőkéig hajlandók küzdeni mellette. Négyévi kísérletezés után, 1829-ben megjelenik két nyelvkönyv Braille rendszerével írva. 1829-ben megjelenik Braille rendszerének ismertetése „Módszer” címen. Ezután a szakadatlan csiszolás, és próbálkozás évei következnek. A „Módszer” második kiadása foglalja össze a 10 éves munka végleges eredményeit.

A rendszer a következő: Minden betűjel egy álló téglalap sarkját foglalja el. E sarkban maximálisan 6 pont helyezhető el. A teljes 6 pont a francia ABC „É” betűjét jelzi. A pontok számozása felülről, lefelé történik, a balkéz felőli soron kezdve.

Az egyes betűjelek négy sorozatot alkotnak a francia ABC-nek megfelelően. Minden sorozat 10 betűjebből áll, ezekhez csatlakozik még 10 írásjel és 13 kiegészítő jel, melyeket csak a hangjegyek írásánál használnak.

Az új írás lassan terjedt el Európában, és még lassabban a tengeren túl és a távolabbi világrészekben. Először a francia nyelvű Svájcban vert gyökeret és innen hatolt be a múlt század hatvanas éveiben a német nyelvterületekre. Magyarországon hivatalosan 1896-ban Lovacs József, a Vakok Intézetének igazgatója alkalmazta.

Hamarosan tért hódít a latin nyelvű országokban is. A rendszer egyszerűségét, könnyen áttekinthető voltát igazolja az a tény, hogy Bécsben a kormány, rendelettel tiltja be a bécsi Császári és Királyi Intézetben a Braille-írás oktatását, de ennek ellenére titokban mégis megtanulják. Amerikában 1917-ben honosodik meg. 1929-ben Párizsban, a nemzetközi konferencia megoldja a jelölési elvek nemzetközi egységesítését. 1949-ben az UNESCO hathatós segítséget nyújt a különböző Braille ABC-k egybehangolására és az egyetemes jelrendszer végleges megállapítására, amit 1950-ben fogadnak el. Ekkor már az írás eljutott Ázsiába és Kínába

hozzákezdének annak átdolgozásához és alkalmazásához.

Braillenek igaza volt, amikor 1849-ben azt írta egyik svéd barátjának:

„Magam is azt hiszem, hogy szerény munkám gyümölcse, ha lassan is, de idővel beérik. Eljön az az idő, amikor a magasabb ismeretek megszerzése semmilyen téren sem lesz elzárva többé a vakok elől.”

A Braille-írás elterjedése nem ment simán, különböző vitákra adott alkalmat. A viták legfőképpen a szimmetria kérdése körül folytak.

A hat pontból álló rendszer sok szimmetria lehetőséget rejt magában, amit Braille, rendszerében még fokozott is. E témával kapcsolatosan C. Mackenzie, az Egyetemes Braille Tanács elnöke megállapítása szerint három irányzat alakult ki.

1. A szimmetria elvének érvényesítése oda vezetett, hogy a rendszer túl bonyolulttá vált. Egyes, többször előforduló mássalhangzók, (N, R, T,) komplikáltak lettek, a ritkán használtak könnyen olvashatókká váltak (K, V, X,).
2. A rendszer híveinek ez a csoportja mereven ragaszkodott a Braille által megalkotott rendszerhez és elvetett mindennemű módosítást. Ez viszont kizárja a más országokban való elterjedés lehetőségét, mivel a nemzetek ABC-je nem alkalmazkodhat a francia ABC-hez.
3. A szimmetria elvének érvényrejutása folytán egyesek túlzásba estek.

30 évig e három rendszert egymás mellett használták, csak 1917-ben egy bizottság eredményes munkája nyomán alakult ki az egységes rendszer, mely az európai rendszerre való áttérést jelentette.

Az 1878-as párizsi konferencián két alapvető határozat született:

1. A Braille-pontrendszer minden eddiginél jobb.
2. Egyetemes vakírásként kell alkalmazni.

A konferenciával egyidőben a rendszer alkalmazást nyert Franciaországban, Németországban, Ausztriában, Belgiumban, Hollandiában,

részben Angliában és Olaszországban. A viták tovább folytak. A Brüsszelben megtartott 1912-es és a kairói 1911-es nemzetközi konferencia az 1878-as határozatokat erősítette meg.

1932-ben létrejött a Szabvány Angol Braille. A zenei jelrendszerek egyesítésére az 1929-es párizsi konferencia hozott határozatot.

A pontírás magyar változata körül is élénk viták alakultak ki, de ezek a viták és próbálkozások soha sem jelentették a Braille-rendszertől való elszakadást. Általánosan megállapítható, hogy egyes szerzők alapelveként ismerték el azt, hogy a két nyelv azonos hangzóinak jeleit változás nélkül kell átvenni az eredeti rendszerből.

1860-ban dr. Mihályik Szidor a pesti intézet igazgatója, az új írás tanulmányozása céljából Párizsban járt, ahonnan magával hozta a Braille-féle írásrendszert azzal a céllal, hogy azt itthon ismerteti és bevezeti. A baj csak az volt, hogy az írásrendszer jelentőségét maga Mihályik sem ismerte fel, ezt igazolja az a tény, hogy a Kormánybizottság közönyösségének hatására ő sem harcolt bevezetéséért.

Megyeri Károly volt az első magyar szerző, aki megpróbálkozott a francia minta átvételével. A magyar írásban használatos kettős betűket egy jellel ábrázolta. Szimmetria adta lehetőséget csak egy esetben alkalmazott az n, ny betűknél.

A pontírás hivatalos bevezetése Magyarországon 1893-ban történt,

Megyeri rendszerének Lovacs József-féle módosításával, mely tulajdonképpen abból állt, hogy a szimmetriák számát 4-re emelte (cs, ő, sz, zs).

1895-ben Roboz József rendszerével kísérleteztek, ő a német rendszert vette alapul, ez azonban nem volt hosszú életű.

A mai magyar Braille-rendszer alapjául Mihalik Lajos tanár rendszere szolgált. Mihalik rendszerének lényege az, hogy az n, ny és z, zs szimmetria párokon kívül még hat ilyen párt vezetett be. Ezek: o, -ó; ö, -ő; s, -sz; t, -ty; u, -ú; ü, -ű. Látható, hogy tudatosan az ábrázolást, szimmetriát többnyire a magánhangzók nyújtására használta fel.

Mihalik Lajos módszerét Pivár Ignác és Heródek Károly néhány betű egyszerűsítésével módosította, és azt 1901-től hivatalos írásként el is fogadták.

Tulajdonképpen mind a mai napig ezt a rendszert alkalmazzuk; könyveink, folyóirataink, kiadványaink ezzel a szisztémával jelennek meg. Napjainkban már 44 rövidítés segíti a jobb helykihasználást, ugyanezt a célt szolgálja az új bekezdések nemrég bevezetett új rendszere is.

Louis Braille születésének évfordulóján világszerte, így hazánkban is hálás szívvel emlékeznek a vakok a pontírás megalkotójára, arra a kiemelkedő személyiségre, aki számukra viszaadta a betűt, az írást.

Tóth Mária

Megyei szervezeteink életéből

HÍR SZABOLCS-SZATMÁRBÓL Megyei dalosünnepély Záhonyban

Az éneklő ifjúság mozgalom 50 éves évfordulóján megtartott VII. megyei dalosünnepélyen részt vett szövetségünk Szabolcs-Szatmár megyei Szervezetének Vegyeskara is. Az ünnepséget a záhonyi Vasutas Művelődési Házban tartották meg 1984. április 29-én. A találkozón

dél előtt 12 és délután 8 egyenmő, illetve vegyeskar állt a pódiumra, hogy számot adjon tudásáról.

A bemutatkozás az összkari számmal kezdődött. Kodály—Berzsenyi: A magyarokhoz c. műve hangzott el, melyet Szabó Dénes vezényelt. Az énekkarok közül elsőnek a Landini vegyeskar adta elő a nagy tetszést kiváltó kórusműveket: vezényelt Kovács László karnagy, zongorán kísért Kulcsár Gabriella.

Műsorukban a következő művek hangzottak el: ismeretlen szerzőtől Kék ibolya (madrigál), Bárdos Lajos: Fönn az égen, Bárdos Lajos: Kossuth huszártánc, Vavrincez Béla: Széles a Balaton...

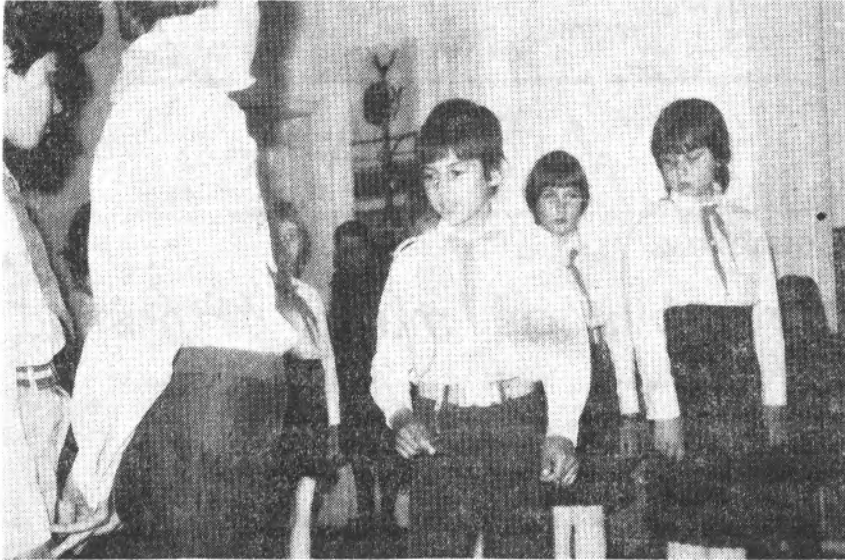
Az együtttest a zsűri emléklappal jutalmazta a dalosünnepélyen elért sikeres szerepléséért. A vegyeskar 1970-ben alakult meg és 1979 óta minden évben részt vesz a záhonyi dalos találkozón, ami már hagyománnyá vált. A kórust közel 14 éve lankadatlan szorgalommal

és nagy hozzáértéssel Kovács László, a nyíregyházi 4. sz. Általános Iskola zenetanára tanítja és vezényli.

A dalosok több megyei és országos versenyen szerepeltek igen szép eredménnyel. Szorgalmukat és sikeres részvételüket bizonyítja az a sok emléktárgy, jutalom, amit elismerésként őriznek a megyei szervezetek székházában.

Szívből kívánunk a kórusnak további sikereket, eredményes szerepléseket. *Fügedi Imre*

Tudósítás Somogy megyéből

A babócsai Általános Iskola tanulóinak szereplése

Megegyei szervezetünk barcsi körzeti csoportja Babócsán 1984. április 25-én délután 2 órai kezdettel megtartotta első falugyűlését az Óregek Napközi Otthonában.

A találkozót Zavecz Imre, a barcsi körzeti csoport elnöke nyitotta meg, üdvözölte a tagságot és a vendégeket.

A megnyitó után a helyi Által-

A hallgatóság

nos Iskola tanulói adtak műsort. Utána András Zoltán tanácselnök tartott előadást Babócsának és környékének fejlődéséről, valamint az öregek helyzetéről. Először Babócsa múltjáról beszélt. 1200-tól említik a történelmi feljegyzések. Vár volt itt. Néhány szót a jelenről. Ma felett, jól közművesített község. Babócsán és Bolhón, a szomszédos községben idősek számára napközi otthon létesült. A rászoruló sors-társak itt helyet kapnak, segélyben is részesülnek.

Ezt követte a megyei szervezet elnökének beszámolója a szervezet és a körzeti csoportok munkájáról.

Az előadásokat felszólalások követték. *Csik Lajos*

ANYÁK NAPJA A DEBRECENI INTÉZETBEN

A mi izes, szép nyelvünkben nagyon sok kedves, szívet-lelket melegítő szó van, mint pl.: „béke”, „virág”, „csillag”, „édesanya”, „szeretet” stb.

Nem véletlen az, hogy az „édesanya” és a „szeretet” szót egymásmellé irtam, mert mi is az a két szó, mely legközelebb áll egymáshoz, a szívünkhöz, mint az édesanya és a szeretet? Igen! Mert ki az, akitől életünk első, legtisztább, legszeretőbb csókját kapjuk? Bizony, az édesanyánk.

Életünk első percétől az ő féltő szeretete kísér bennünket jóban, rosszban, mellettünk áll egészségünkben, betegségünkben, örömeinkben, bánatunkban egyaránt.

És mit adunk mindezért mi az édesanyánknak? Jaj, bizony, de keveset! Csak elenyésző töredékét annak, amit megérdemelne szeretetben, gondoskodásban! Épp ezért, egyszerű gondolat volt az, hogy az év legszebb hónapjának, májusnak első vasárnapját az édesanyáknak szentelik világszerte.

A mi intézetünkben is évente soi kerül erre a bensőséges megemlékezésre. Ebben az évben két alkalommal is. Először május 4-én, amikor a dolgozók Semmelweis brigádja virággal, süteménnyel köszöntötte az ittlakó édesanyákat.

Május 14-én, délután pedig az intézet vezetősége és a dolgozók Kettesy brigádja vendégelte meg az édesanyákat. Az igazán meleg, családi hangulatú kis ünnepségre gyülekezőket már az ebédlőbe való belépéskor kellemes, otthonias han-

gulat fogadta, a szerény virágillattal elkeveredő vaníliaillat belengte az egész termet, könnyedén szállongva az ízlésesen megterített asztalok fölött.

A hófehér abroszokon egy-egy csokor virág, mellettük egy-egy szépen megrajzolt üdvözlőkártya és egy-egy tálka várta az ünnepeket.

A lemezjátszó halk, kellemes zenével fogadta az érkezőket.

Bujdos Mária tanárnő szép, meleg hangú beszéddel köszöntötte az édesanyákat, majd Kun Erzsébet, Lőrinczi Irma és Szabó Istvánné nővérek egy-egy szép verssel emlékeztek meg az esztendő legmelegebb szeretetet árasztó napján a legjobb, legkedvesebb lényekről, az anyákról.

A jelenlevő szeméből kicsordult a könny, mert sokuknak eszébe jutott, hogy hűtlen gyermekek is vannak a világon, akik elfelejtették azt a sok-sok szeretetteljes gondoskodást, mellyel felnevelte őket az édesanya, aki elhagyottságban éli öreg napjait egy intézetben, ahol csak éppen annyi emberi melegséget kap, amennyit egy sok lakót számláló intézmény nyújthat egy-egy embernek még a legnagyobb jószándék mellett is, mert az ilyen helyen dolgozók tudhatják csak igazán, mennyi a szeretetigénye az ideszorult, magányos embereknek.

Az 6 nevében köszönet a kedves vendéglátásért.

Anyák napi klubdelután Kaposvárott

Megyei szervezetünk kaposvári körzeti csoportja 1984. május 5-én délután 2 órai kezdettel anyák napi klubdelután tartott a megye székhelyén, az ÁFÉSZ Irányi Dániel u. 17. sz. alatti klubhelyiségében. A körzeti elnök távollétében a megyei szervezet elnöke, e sorok írója nyitotta meg az összejövetelt. Néhány szóval köszöntötte a jelenlevő édesanyákat. Utána műsor következett, melyben elsőként Bencze Józsefné klubvezető sorstársnő 4 verset olvasott fel. Ezt követte

Haris Mónikának, a cserénfai Általános Iskola tanulójának anyák napi köszöntője. Befejezésül Dékány György, a kultúrcsoport vezetője zeneszámmal kedveskedett a jelenlevőknek. A műsor után a megyei szervezet elnöke egy-egy szál szegfűt nyújtott át a jelenlevő édesanyáknak. A virág a körzeti csoportot patronáló kaposmérői Latinka Sándor MGT SZ Zrínyi Ilona

szocialista brigádjának ajándéka volt. Az elnök megköszönte a patronáló szocialista brigádok segítségét.

Az ünnepséget szórakozás, baráti beszélgetés, tánc követte.

A szünetekben megterített asztalok várták a vendégeket. Az üdítő és a sütemény az ÁFÉSZ JUBILEUM szocialista brigádjának ajándéka volt. *Szonda Klára*

ABLAK

V. GUDONISZ

A rehabilitációs munka új formája

Ez év januárjától új intézmény kezdte meg működését — a vakok szociális rehabilitációs részlege az Összoroszországi Vakok Szövetségének Leningrádi Szervezetén belül. Tevékenységét öt irányban folytatja: pszichofiziológiai kutatások, tájékozódás és kapcsolatteremtő rehabilitáció, önálló mozgás, háztartási rehabilitáció, pályairányítás. Alakult egy sor szakkör: Braille írás-olvasási, gyógytorna, egészségügyi, háztartási, ipari javító, gépíró és tiflográfiai csoportok (térekpek készítése tájékozódásra stb.). A szakköröket tifloszakos gyógypedagógusok vezetik. Nagy módszertani-konzultatív segítséget adnak a részlegnek a leningrádi A. I. Herzen Állami Pedagógiai Főiskola tifológiai tanszékének munkatársai. Van-e ennek az újfajta rehabilitációs munkának valamilyen előnye? Úgy gondoljuk, igen. Mint közismert, a munkaképességet helyreállító iskolákban, mint a többi iskolai intézményben is, a tanulók kötelező előírások alapján járnak végig egy egész tanfolyamot, amely a tantervben és a programban található. A munkaképességet helyreállító iskoláktól eltérően a szociális rehabilitációs részlegben nincsenek kötelező tantárgyak. A rehabilitálandó személy maga választja ki azokat érdeklődési köréből kiindulva.

A részleg munkájának igen pozitív vonása az, hogy a rehabilitálásban résztvevő egyének köre csak önkéntes alapon jön létre. Ebben az első pillantásra jelentéktelen momentumban fontos pszichológiai-pedagógiai gondolat rejtőzik. Arról van szó, hogy minden munkaképességet helyreállító iskolában a tanulók között van egy bizonyos csoport, akik különösebb vonzódás nélkül tanulnak itt. Kutatásaink azt mutatták, hogy a felnőtt vakok tanulásának társadalmilag jelentős motívumai közvetlenül hatnak az oktatás folyamatának alapvető mutatóira. Ebben a tantervben a leningrádi részleg jövődjő rehabilitáltjai az egyes tantárgyak iránti érdeklődés alapján vesznek részt a rehabilitációs folyamatban. Ez az érdeklődés a tanítás folyamán kedvező feltételeket hozhat létre az egész rehabilitáció társadalmilag fontos motívumának alakulásában, ami pedig jó irányban hat a rehabilitációs folyamat eredményességére. A tanulók különbözőképpen értékelik azokat a tantárgyakat, amelyeket a munkaképességet helyreállító iskolákban oktatnak. Ez érthető is, hiszen a munkaképességet helyreállító iskolák tanulói nagyon különböznek egymástól életkorban, képzettségben, látásfogyatékoságuk fokában és idejében és más tekin-

tetben is. Még ugyanazt a tantárgyat is eltérően értékelik a munkaképességet helyreállító iskolák tanulói: egyesek elengedhetetlenek, mások szükségtelennek tartják őket. A leningrádi szociális rehabilitációs részlegben ilyen problémák nincsenek. Itt ugyanis nincsenek kötelező tantárgyak. A rehabilitálandó személy maga választja ki őket.

A rehabilitálandó személyek különbözőségének problémáját minden rehabilitálandónak egyedi program összeállításával oldjuk meg a rehabilitáltság fokából, már meglevő képességeiből, érdeklődéséből stb., kiindulva.

A részleg elengedhetetlen és szükséges munkát végez a rehabilitálandó személyek rokonaival és hozzátartozóival.

A munkaképességet helyreállító iskolákban ez a tevékenység gyakorlatilag nem lehetséges, mivel a tanuló lakhelye általában messze van az iskolától. A tevékenység másik nagyon fontos formája a családi környezet megismerése. Amint a részleg fő instruktora, Irina Valentyinovna Tyutyunyinova elmondta, a családi környezet vizsgálata megtörténik függetlenül attól, hogy vannak-e ilyen irányú panaszok, vagy sem. A részleg munkatársai meg is hívják a rokonokat és hozzátartozókat, hogy nézzék végig a foglalkozásokat. Ebben a rehabilitáció jelentős tartalékai rejtőznek. Először is a vak családtagja, amikor végignézi a foglalkozásokat, megtanulja a vakokkal való helyes bánásmódot. Másodszor tudomást szerez a vak különböző képességeinek fejlődéséről és elsajátítja azok fejlesztésének módját. Mindez lehetőséget ad arra, hogy az otthoni környezetben erősítsék azokat a képességeket, amelyeket a vak elsajátított a rehabilitációs központban. A vakok rokonaival és hozzátartozóival való foglalkozás részleteiben is átgondolt. Sajnos sok vak és gyengénlátó iskola egy sor objektív és szubjektív ok miatt eddig még nem érte el a szülőkkal végzett munkának azt a színvonalát, amelyet a leningrádi szociális rehabilitációs részleg.

Meg kell említeni még egy, véleményem szerint, nagyon fontos momentumot a részleg munkájában. A munkatársak nemcsak a vak rokonaival igyekeznek kapcsolatot tartani. Az instruktor felkutatja, hogy hol lakik a rábizott rehabilitált, milyen üzletekbe, gyógyszertárakba, postahivatalokba jár leginkább, és az ottani dolgozók között felvilágosító munkát végez. Látszólag semmisség: a gyógyszerész halkan a pultra teszi az orvosságot és máris a következő vásárlóhoz fordul, vagy pedig a gyógyszerert egyenesen a vak kezébe adja. Csekélység? Nem. Lehet, hogy ilyen, vagy ehhez hasonló csekélységek miatt sok nemlátó teljesen elszokik attól, hogy üzletekbe, vagy különböző intézményekbe járjon, és csak végső esetben él szolgáltatásaikkal. Egyszerűen, a rehabilitációs munka új formájának nagy pedagógiai előnyei vannak.

Meg kell jegyeznünk, hogy a vakok új szociális rehabilitációs részlege jó anyagi, műszaki bázissal rendelkezik. A helyiségek összterülete 586 négyzetméter. A részleg vezetőjének, Szemjon Boriszovics Venecianovnak az elmondása szerint ez mind hasznos terület. És ezzel nem lehet nem egyetérteni, hiszen minden helyiségnek oktató-nevelő funkciója van.

A meglevő területet ésszerűen használják ki. Azt tervezik, hogy a kis fedett udvart is felhasználják a térbeli tájékozódás gyakorlására, a főépületnek, nevezetesen a 4. sz. leningrádi célvállalatnak a lapos tetjét pedig megszerzik és szoláriumnak fogják használni. Ésszerűen van elhelyezve az edzőterem — a pszichológus fő munkahelye, a vendégszoba otthoni kényelemmel van el látva, a konyhában tisztaság uralkodik és fejlett háztartási technika van. Mindent részletesen átgondoltak a tervezésnél, mert a helyiségek tantermek is. A gyógytornaszakkör és az egészségügyi csoport nagyszerűen fel van szerelve. A sportterem pompás berendezését csak a 4. sz. leningrádi célvállalat egészségügyi termével hasonlíthatjuk össze, területét, komfortját és

speciális kialakítását tekintve pedig a legjobbak közé tartozik. A rehabilitálandók különböző edzőkészülékeket használhatnak (evezők, kérekpárergométer stb.). A berendezéshez tartozik egy elektromos masszírozó is — az izmok feszültségének csökkentésére szolgál az erőgyakorlatok után. A sportteremben való foglalkozást követően a rehabilitálandók zöld környezetben pihenhetik ki magukat a pihenő sarkokban és hallgathatják a madarak énekét.

A rehabilitálandók egy igen nagy tájékozódási tantermet használhatnak, ahol össze vannak gyűjtve a szükséges eszközök a vakok nagy területen való tájékozódásának oktatására. Kompletten megtalálhatók itt a különböző, a tájékozódást elősegítő kiegészítő eszközök: domború vázlatok, térképek és más különböző topográfiai eszközök.

A pályairányítás tantermében munkahelyeket rendeztek be azokból a termelési profilokból, amelyek előfordulnak a leningrádi célvállalatoknál. Ha a rehabilitálandó még nem dolgozik valamelyik munkahelyen, kiválaszthatja a neki megfelelő termelési ágat, ha pedig már dolgozik, akkor lehetőséget kap arra, hogy közelebbről megismerje a rokon célvállalat felszerelését és termelését. Mellette van a szellemi dolgozók rehabilitációs tanterme. Jól felszerelt munkahelyek állnak rendelkezésre. Íróasztalok különböző típusú telefonkészülékekkel, írógépekkel és a szellemi foglalkozású dolgozók más felszerelései.

A vakok szociális rehabilitációs részlege munkájában ésszerűen alkalmazza az információszolgáltató automatákat, sok tanteremben vannak ilyenek.

Itt megoldották mind az anyagi-műszaki bázis, mind a pszichológiai-pedagógiai munka kérdéseit. Hinni akarom, hogy a fiatal alkotó kollektíva erőfeszítései a közeljövőben jó eredményekhez vezetnek a rehabilitációs munkában.

(Megjelent a „Nasa zszny” c. folyóirat 1983 augusztusi számában. Fordította Pálfi Ferenc.)

In memoriam Dr. Schiff Ervin

Nevét jól ismerhették a Vakok Világa olvasói, s újabban már az „Irodalmi Értesítőben” is találkozhattunk a nevével.

„Vidám Sarok” című összeállításával megnevettetni és jókedvre deríteni igyekezett sorstársait.

Versei, novellái, melyek igen szép helyezést nyertek az 1983. évi irodalmi pályázaton, egy rendkívüli műveltségű, a világot és az embereket alaposan megfigyelő és ismerő emberről árulkodnak.

Most búcsúznunk kell tőle, s ezen búcsú arra is hivatott, hogy megismerjük Dr. Schiff Ervin életét és munkásságát.

Ez az élet, melyet mindössze 50 esztendőre szabott ki a sors, jelentős állomásokban bővelkedett és néhány nagy tragédiát hordott magában.

46 éves koráig élte a látó ember életét. Vegyészmérnökként kezdte a pályát, majd a tudományos kutatások, a tanítás és végül a számítógépes információszervezés mellett kötött ki. A műszaki végzettség ellenére igen alapos és mély humán műveltséget szerzett, magas szinten zongorázott és orgonált.

Mindig kereste és mindig megtalálta tennivalóit a világban.

1980-ban a korábbi életpálya hirtelen kettétört. Az ifjúkori cukorbetegség a látása elvesztését követelte. A kilátástalannak tűnő helyzetből azonban Dr. Schiff Ervinnek volt ereje kilábalni és újrakezdeni. Nagy segítséget jelentett és lelkileg sok erőt adott neki, hogy bekerült a Vakok Elemi Rehabilitációs Csoportjának tanfolyamára. Itt a Braille írást és olvasást elsajátítva ismét megnyílt a lehetősége az olvasásnak, s ablakot nyitott egy másfajta világ felé.

Verseket, novellákat kezdett írni, saját zeneműveket komponált.

A nyelvtudását is hasznosítani kezdte és egyre több munkával látta el magát.

Amikor megalakult a felnőttkori Látássérültek Baráti Köre — 1983. január — annak megalakításában is tevékenyen kivette részét, s élete végéig aktív tagja maradt.

A jelentősebb irodalmi sikerek kezdetét fémjelezte az 1984. áprilisában a rádióban elhangzó műsor:

„Dr. Schiff Ervin versei” ...

Aztán egyre nagyobb tervek és elképzelések születtek. Verseskötetet megjelentetni, — ... ezek a tervek 1984. májusában félbeszakadtak, de így sem vesznek és veszhetnek kárba. Baráti kezek a jövőben is azon munkálkodnak, hogy mindaz, amit alkotott elnyerje méltó elismerését és hogy mind több emberhez jusson el, hogy erőt adjon másoknak és például szolgálhasson emberségből.

E sorok írója az egyik legjobb barátját veszítette el Dr. Schiff Ervinben, s mind a maga, mind a Felnőttkori Látássérültek Baráti Köre nevében búcsúzik most tőle.

Alkotásaival, gondolataival tovább él köztünk, emlékezni fogunk rá!

Bartha Zsuzsanna

VAK KÜLTÖK ALKOTÁSAI

DANI FERENC

Nem látta senki

Élek.

Dani Ferenc:

Lemosok magamról mindent, ami
vétek

S néktek

Így mutatom meg magamat.

Kiállok, hogy minden munkás,

paraszt lássa:

Nem vagyok úri-dolgok hazug

messiása.

Világgá dörgöm, ami bántott, fájt,
tépett:

A visszafojtott vallomásszavakat.

Világgá dörgöm, ami sajgott, dúlt,
csépelet,

Hogy érző szívekben vájjon az ének.

Elmondom:

Kivelve, úzve sokat kóboroltam,

Átokból egy egész asztagot

összehordtam

S az Ember, mint a kutyát, rugott,
szídtott,

Életemből hasznos tőkét szívott

S én: mert utáltam a hulló morzsá-
szírmot:

Lelkemen egyre gyűlt a bűnös szín-
folt.

Elmondom:

Néha, félrevertem a harangot:

Irigyeltem a jóllakott barmot.

Elmondom:

Senki nem látta meg bennem,

Hogy száraz kékeres nyelvem

Véres cafat lett a sok könyörgésben

S pária lettem a roppant vészben,

Hogy ifjuságom, eröm prédája

Lett boltosnak, földesurnak,

Hogy béremből mindennap

legyalultak,

Hogy nőim erényét a Gond

dézmálta

És agyamban kihalt az Erkölcs, a Minden
S csak a Láz sustorgott fáradt ereimben.

Elmondom:

Nem látta senki,
Hogy én is szeretnék lenni,
Csókra váltani ami emlék, érték,
talmi,
Szeszélyes sorsomnak utat szabni
És élni barokk-palotában, indián-
vigvamban
S zabálni, zabálni mohón és tikkadtan.

Elmondom:

Nem látta senki,
Hogy koldus is óhajt királyságot,
Kalandot, pénzt, sikert s egyéb
silányságot,
Hogy alkotni vágytam újat és
büntelent
S szebbé tenni szívvel, mit az Ész
megteremt,
Hogy Új-ságaimmal galádul
megbuktam
És csak sírni, sírni tudtam.

Elmondom:

Nem látta senki,
Hogy gyűlöltem a telhasú Diderot-t,
Kantot,
Hogy meghalt bennem a remény,
holnap, minden,
Hogy agyamban, ereimben
Az Éhség Istent robbantott!
Szívem eped a város fekete
Piszka alatt szunnyadó álmokért
S az Élet, e tréfás édeni kert

Egy titok magamból

Égfelé szökkenő fái között
Vágyaktól illatosan rezg az est.
És itt, az illatos szálfák között
Magam játszom bujósdit a Fénnyel,
Kiről azt hiszem, szeretem hévvel.
S vele, álmokat szövök a télben,
Tavaszban, nyárban, őszen
szabadon
Burbánzó, nagy Örömök Szerелеmről.
Közben a kacagó Boldogságnak
Halványszínű szirmai epedem
S örülök, hogy van maroknyi
hitem —
És hinni tudok ilyen csodáknak.

NAGY ISTVÁNNÉ

VAK SZERZŐK ELBESZÉLÉSEI

Amíg az igazgatóra vártam, már teljesen nyugodtnak éreztem magam. Döntésem végleges. Akárhogyan is, de visszamegyek tanítani az iskolába. Az intézet nem nekem való. Itt mindenért harcolni, könyörögni kell, illetve kellene... nekem ez nem megy. Egyetlen elképzelésemet sem tudtam megvalósítani az elmúlt félév alatt, de ellenséget sikerült szereznem. A gondnoknőt. Vitáink mindig elfajultak, de igazam tudatában sem érhettem el tartós eredményt. Egyszóval elegendem van! Az iskolában legalább nincs hiány a tanszerekben és egyéb ellátmányban, a gyerekek is egészen mások. Indulatosan felpattanok erre a gondolatra, hiszen épp a gyerekek vonzottak ide. Szerettem őket és most is sajnálom itthagyni Pici Zolit, Dunnyuskát, Mobált, Ágacskát és... a többieket becenévvel és becenév nélkül.

— Marcsi, jöjjön be — szólta ki az igazgatóm — beszélni szeretnék magával, na jöjjön már!

— Nem maradok — kezdtem makacsul — és néztem a mintákat a szőnyegen.

— Iszunk egy kávét és elbeszélgetünk.

— Akkor is elmegyek!

— Ennyire a szívére vette, hogy a színeseiket és a rajzlapokat...

— Véglegesen! Ugyanis nem értem, milyen alapon dirigál nekem a gondnoknő, mikor legfeljebb az lehet a dolga, hogy biztosítsa a foglalkozásokhoz szükséges feltételeket. Hogyan mennek majd ezek a gyerekek iskolába? Én próbálkoztam épp eleget, de felelősséget nem tudok vállalni olyasmért, amiről nem tehetek. Eredmények kellenének, de...

— Csak nyugodtan, ne zavartassa magát

— mosolygott a főnököm — szeretem a harcias munkatársakat. Velük lehet a legjobban dolgozni.

— Már beadtam a felmondásomat és ragaszkodom is az elhatározásomhoz.

— Jól van, nem vitatkozom. Este apádékkal úgyis átjöttök hozzánk. Mit gondolsz, miért csábítottalak ide az intézetbe? Most meg cserbenhagysz, erre nem számítottam.

— Gabi bácsi ez nekem nem megy...

Látogatási nap

(Az 1983. évi Irodalmi Pályázat prózai kategóriájában II. díjjal kitüntetett pályamű.)

— Vasárnap látogatási nap. Azt még vállalod? Nehéz lenne valakit beosztani helyetted, gond van a szabadnapokkal.

— Természetesen vállalom, ez nem probléma. — Megkönnyebbülten hagytam el az irodát. Végre Gabi bácsi is megértette, nem idegesítem itt magam tovább. Nem a gyerekekkel, hanem az értetlen felnőttekkel.

VASÁRNAP:

Ági beült a csoportszobába a gyerekekkel és a TV műsort nézték. Mindig így szoktuk látogatási napokon. Akihez jöttek, vittem a mosdóba, orrfújás, kéz- és arcmosás, fésülködés, aztán le a társalgóba. Kulcs a zsebemben, csengetésre indultam ajtót nyitni.

— Lakatos Judit és Csaba. Őket hozza le óvónéni!

— Üljenek le, jövünk máris. — Felszaladtam a lépcsőn, a Lakatos gyerekek már készenlétben vártak, őket rendszeresen látogatták. Anyuka börtönbüntetését tölti, még egy éve van hátra.

— Itt van már apukám? — kérdi Csaba fénylő szemekkel.

— Itt bizony.

— És a Kati meg a Feri? — fogja meg a kezemet Jutka és húz kifele.

— Na gyertek, fussunk!

— Csillagvirágom, kicsi tündérem, egyetlen kislányom...

— Ez rendben lenne — gondolom és indulok ajtót nyitni.

— Kit keres néni?

— Én-e? Hát az unokámat. Hol van?

— Előbb a nevét tessék elárulni, mert így...

— Hát a Józsi, ki lenne más?

— Van itt belőle négy is.

— Tényleg? A Takács Józsiát.

— Olyan nevű nincs néni. Mennyi idős az unokája?

— Hát aranyoskám az lehet már úgy óvodáskorú is... úgy hiszem.

— Látogatta már?

— Nem volt időm aranyoskám nekem arra, a csavargó anyja meg, a lányom, ő... dehát mi van a Józsiával?

— Várjon, ne sírjon, mindjárt utána nézek.

— Felbaktatok Ágihoz, ő már évek óta itt dolgozik. — Ja, igen, a Takács Józsi. Az idén ősszel került Berénybe iskolába. De sohasem látogatta senki amíg itt volt.

— Néni! Az unokája már iskolás, vonattal még odaérhetne ha...

— Nincs nekem arra időm, meg pénzem sem. Most potyára idejöttem. Ki fizeti meg nekem a buszt is? Mert maguk mind ilyenek, nem értesítik a szülőt, hogy elviszik a gyereket... aztán lehet utána mászkálni... aztán nincs sehol. Az a gyerek a Józsi, pedig de megnéztem volna.

— Marika, legyen szíves! — képzelje a bíróság nekem ítélte mindkét gyereket! — a férfi arca sugárzik az örömtől. A mellette álló nő kissé bizonytalan. Egy kislány és egy fiú kezét fogja.

— **Örömmel hallom** — felelem gépiesen. Anitát és Krisztiánt nagyon megviselte ez a néhány hét is. Jobb lett volna békésen meg egyezni és kikerülni a gyermekotthont.

— Bemutatom az élettársamat. Neki is van két gyermeke, jól meglesznek egymással.

— Reméljük.

— Kivihetném Anitát és Krisztiánt? Csak ide a cukrászdába. — kedves mosollyal hajtja félre a fejét úgy néz rám kérően.

— Tudja, hogy szabályellenes, erre előre engedélyt kellett volna kérnie — mondom szigorúan, de azt is tudom, hogy kiengedem a gyerekeket. — Engedje meg kérem! — szólal meg a nő is.

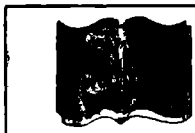
Ági nem dicsér meg. A felelősség igaz, hogy az enyém, de ketten vagyunk műszakban. Ilyesmi miatt már volt itt fegyelmi. Szedem elő a kimenő ruhákat, nekem már úgyis mindegy, legalább ennek a két elárvultnak legyen öröme. Talán most jóra fordul náluk minden. Az anya elvonókúrán van... Eh, nem rám tartozik mi lesz ezután.

— Marika néni, engem még nem keresett anyukám? — kérdi Dunnyuska legörbült szájjal. Mint minden látogatáskor.

— Majd talán később.

— És apukám? El ne felejts szólni!

— Dunnyus! Nehogy végigkérdezd az egész

családot! — szólok rá tréfásan, pedig már nem a legjobb kedvemben vagyok.

— Nem vagyok Dunnyus, Marika vagyok!

— kiáltja ellenségesen — mint te.

— Akkor Marika, ha lejárt a műszakom eljöhetsz velem sétálni.

Leerbogok a lépcsőn, hátha keres valaki.

— Farkas Bercit hozza le nekem tanárnéni! Az Albertet. — Indulok ismét fel az emeletre. Úgyis mint óvónéni, úgyis mint tanárnéni és leszek én még más is itt.

— Berci, gyere keresnek! — Kicsoda? — Kérdi Ági kíváncsian. — Őt eddig még soha... várj én is lemegyek!

— Ez a Berci? Igazán?! Biztosan összecse-relte valakivel az unokámat, de velem ilyen nem lehet... feljelentem a rendőrségen, hova tették a Bercikét?!

— Nem megyek le, nem megyek, neeeem! — ordít Berci vészesen a lépcsőről. Nem, nem ez nem a mama! Nem az én mamám! Ez egy cigány... ez cigány... ne adjatok oda!

— Köllesz a fenének! — ordít az asszony dühödten.

— Atyaisten! — mondja Ági és Bercit visszaviszi az emeletre. Egy korty víz, játék a kézbe. Tanácstalan vagyok.

— Az anyja cigánylány, az apja magyar — mondja Ági. — Az apja után kapta a Farkas nevet, a csecsemőben még Kolompár volt.

— De láttad, a nagyanyja sem vállalta el, kölcsönös volt az ellenszenv.

— Jobb is, képzeld, ha ragaszkodna hozzá! Bercit a nagynénémék viszik el, már intézik a papírokat. — Mosolyogva néz a kisiúra. — Nekik nem lehet gyerekük és engem kértek meg...

— Jól választottál, aranyos, értelmes. Na megyek is le, megnézem mit döntött a nagymama. — Már nem volt ott.

— Szilvike még benn van? — jött be egy enyhén ittas férfi.

— Igen és itt is marad amíg magát el nem viszik Nagyfára.

— Mert a feleségem feljelentett. Ok nélkül nővérke, higgye el! Ezért is vertem meg, megérdemelte az a... rágalmazott mindenféle.

— Maga ellopta a gyereket az óvodából és elbújtatta!

— Csak mert annyira szeretem. Elvették tőlem, elrabolták a gyermekemet.

— Apucikám! — Szilvi rohant apja karjaiba, nyilván lesett a lépcsőfordulóban — anyuci hol van?

— Csak nem hiányzik neked az a néember, amikor én itt vagyok? Itt jó helyed van, itt vigyáz rád a nővérke amíg én hazajövök. Az a nő, az anyád feljelentett, mert annyira szeretlek... ugye nem mész el vele...

— Hagyja ezt abba azonnal! Különbö felviszem a kislányt — szólok rá határozottan. Megszeppen egy kicsit, de miközben Szilvi hosszú haját simogatja egyre súgdos a fülébe.

— Óvónéni — szól egy panaszos hang mögöttem — miért engedte be a férjemet? Ő nem kapott engedélyt a látogatásra csak én. Miért engedte be!

— Minket nem értesítettek a látogatás megtiltásáról asszonyom. Nyugodjon meg, hétfőn utazik a férje Nagyfára.

— Végre — sóhajt fel megkönnyebbülten és diadalmasan villan a szeme. Gyere ide csillogom, hoztam neked egy kis sütit, amelyet szeretsz. Ne törődj azzal a szemét apáddal, emlékszel, hogy megvert engem is! Arany csillogom, ne keresd magad, gyere már... az egy tróger, egy strici... ne is köszönj neki többé...

Most rajtam a sóhajtás sora, megfogom Szilvia kezét és indulunk fel. A kislány nem is ellenkezik, remeg a keze az enyémben. Szorítom.

— Nem leszel itt sokáig — kiált az anyja — csak míg ez a személtáda elkotródik innen. Elválunk tőle és meglátod kicsikém, meglátod...

— Lehoztam a Rozit — lépek oda egy terebélyes asszonyhoz.

— Gondoltam kivárom a cirkusz végét... de honnan tudta, hogy megjöttem.

— Láttam a könyvből, hogy minden alkalommal megjön.

— Aztán tud-e már olvasni ez a lány?

— Hiszen csak négyéves. Óvodás. Otthon is lehetne, ha maga ellátná.

— Hogyhogya nem tud olvasni? Hát ezért adtam be az intézetbe? Ezért fizetek utána?!

Na nem! Múltkor meg levágták azt a gyönyörű haját... Megyek panaszra egyenest az igazgatóhoz. Kiveszem a lányt és jobb helyre adom, ahol tanítják is valamire a haszontalant. Sem mirevaló hiszen.

— Menjen csak panaszra — mondom fáradtan és nem is figyelem a további szóáradatot. Szerencsére hamarosan indul a busz Rozi anyjával.

— Köszönjük a látogatást, letelt az idő! — amikor már mindenki elmegy, kétszer ráfordítom a kulcsot.

Amíg a gyerekek alszanak iszunk egy kávét Ágival.

— Nem sokan jöttek ma — mondom.

— Nem is baj, láthattad, akihez jöttek, azok is jobban jártak volna, ha nem jön senki.

— Van ebben valami, mindegyik sírva aludt el.

— Felöltöztettem Dunnyust, tényleg viszed?

— Megígértem.

Lassan baktatunk az utcán, nézegetjük a kirakatokat.

— Ha akarod, lehetek Dunnyus is, nem bánom — mondja lelkesen a kislány.

HÉTFŐ reggel:

— Búcsúzni jöttem Gabi bácsi!

— Nézd, indulnak a gyerekeid reggelizni. Nehéz Áginak egyedül ennyivel.

— Igen és Kisgabin megint nincs szemüveg!

Ilyen felelőtlenség! Megmondta a szemorvos, hogy csak alvás idejére veheti le. Hát itt senki sincs aki ilyesmivel törődjön?!

— Úgy látszik.

— Gabi bácsi is humorizál! Kisgabi szeme meg tönkremegy. Ej! — lecsapom a munkakönyvem az asztalra és rohanok a csoporthoz.

— Itt van! — nyújtja felém a kis szemtelen. A zsebéből húzza elő a szemüveget.

— Még egyszer meg ne lássalak enélkül, megértted?

— Délelőttös leszel? — kérdi Ági könnyedén és súlytalanul.

— Micsoda! — meredek rá elképedve.

— Itt a köpenye kartársnő — mondja az igazgató — máskor ne késsen, a munkakezdésre kényes vagyok.

— Nem fogok késni Gabi bácsi.

Kisgabin ott a szemüveg, Dunnyuska le sem veszi rólam a szemét. Maradnom kell. Indulok a gondnoknőhöz vételezni.

— Papírzsebkendő... , rajzlapok, színes festék... és zoknik a kimenőhöz, a régiék csúnyák már.

— Mégis maradsz?

— Mégis.

— Miért?

— Csak úgy, minden ok nélkül!

(vége)

LAK ISTVÁN

Ismét a Magyar Nemzeti Múzeumban

Az intézmény Közművelődési Csoportja Tóthné Lovas Márta vezetésével az elmúlt év őszétől az ez év tavaszáig tartó időszakban újból megszervezte a rendhagyó múzeumlátogatásokat vakok és gyengénlátók részére. Az e látogatásokon ismertetett múzeumi tárgyakat tapintás útján is megismerhettük. Efféle előadások és bemutatók már 1982—1983 telén is voltak az intézményben a sorstársak részére. Mondhatjuk úgy is, hogy a rendhagyó múzeumlátogatások második évadja zárult le, amelynek ideje alatt hat előadás és bemutató volt. Egy-egy

alkalommal átlagosan 30 személy vett részt az előadásokon.

Az első és a negyedik előadást október 8-án, illetve február 4-én dr. Temesváry Ferenc fegyvertörténész tartotta. Sok-sok érdekes dolgot hallottunk fegyverekről, azok történetéről valamint fegyverkinccsekről. Az előadó fegyverek bemutatásával ismertette azok történeti fejlődését. A magyarság fegyvere a X. századig szablya volt. E fegyver görbe, pengéje vékony, melynek egyik oldala éles, a másikon pedig fogazat fut végig. Az államalapítás után nálunk is a kard ke-

rült előtérbe a szablyával szemben. A török időkben azonban ismét jelentős szerepet kapott a szablya a mi harcosainknál is. A XIV. század második felében már megjelennek a lőfegyverek is. A puskák, pisztolyok mellett a nagyobb csatákban igen fontos szerepet kaptak az ágyúk, hiszen komoly erődöket csak ezekkel lehetett elfoglalni. A Magyar Nemzeti Múzeum csak az 1722-ig készült fegyvereket gyűjti. Az intézmény gyűjteményében 15 000 fegyver és a harcászathoz szükséges egyéb eszköz van (szablya, kard, lőfegyver, mozsárágyú, kengyel, sarkantyú stb.).

A sarkantyúgyűjtemény több mint 3000 darabból áll, ez világviszonylatban is a legnagyobb ilyen leletanyag. Az intézmény gazdag fegy-

vergyűjteményéből az előadó olyan darabokat mutatott be, amelyeken jól lehetett tapintással is követni a tárgyak vonalát, formáját.

Először Mátyás király kardját adták körbe, amely 1933-ban került haza Bécsből. A kiváló acélból készült kard pengéjén Matias Corvinus rex felirat olvasható. A kard markolata csodálatos berakással készült. A remek kardnak bőrből van a hüvelye. Egyébként a régi szabályák, kardok markolata általában aranyból, ezüsből készült. Majd Hadik András díszes szablya járt kézről kézre. Hadik András (1710—1790) kiváló katona, huszártiszt volt.

Egy zárt sisakot is bemutatott, amely 1510 körül készült. Ezt követően egy puskát adtak körbe. A kardokat díszítő elemek különböző jeleneteket ábrázoltak. Az értékes, régi fegyverek kincseket értek. Azokért nem egy esetben falvakat is adtak, mint ahogy ezt Apor Péter is leírta.

A továbbiakban bemutatott tárgyak között volt légpuska, pajzs, kengyel, zabla, ez utóbbi két eszköz a lovas huszárok fontos eszköze volt.

A kitűnő előadásokon részletesen is megismerhettünk bizonyos fegyverfajtákat. Dr. Temesváry Ferenc ipartörténeti és fegyvertörténeti munkákat is írt, e művei is ismertették a nevét.

A második előadáson november 5-én, Gát Eszter muzeológus hangszerekről, zenélő szerkezetekről tartott előadást. A hangszereket a történelem folyamán az emberiség sorra hozta létre. A hangszerek készítése után később megjelennek az első zenélő szerkezetek is. A legelső zenélő szerkezeteket mechanikusok, majd órasmesterek készítették. A zenélő automatákat ún. csodaszekrényekben helyezték el. A szerkezetek később hangszerek hangjának utánzására is alkalmazhatóak váltak. A mechanikai szerkezetben a zeneművet egy tüskéhenger segítségével papírszalagra vagy papírlémezre lyukgatták. Az egyik legjelentősebb zenélő szerkezet a phonola volt, amely egy mechanikus zongoraszerű hangszer, átlukgatott papírszalaggal működött. Ezen már

tudták szabályozni a játék tempóját és dinamikáját. A zongora programozásos módszere zeneileg igen jelentős. A múlt század utolsó harmadában már elég tökéletesen rögzítettek e módszerrel. Az efféle hangrögzítő eszközöknek abban volt nagy jelentőségük, hogy kiváló muzikusok játékát megtudták őrizni segítségükkel, még a fonográf és a hanglemezzel feltalálása előtt, sőt még azután is.

Előadás közben zenélő szerkezeteket és azok tartozékait (zenélőóra, verkli, gombosharmonika, tüskéhenger, átlukgatott papírlémez stb.) néztük meg. Előadás után magnetofonról régi zenélő szerkezetek játékát hallgattuk. Nekünk azért is nagyon érdekes volt ez az előadás, mert a művészetek közül a zene a legjobban elérhető számunkra.

December 3-án, a harmadik látogatásunkkor, dr. Kolba Judit az intézmény tudományos munkatársa a középkori ötvösművészetéről tartott előadást. Ötvösművészetünk a XV—XVII. században Európa szerte a legmagasabb szintre emelkedett. E korszak a magyar ötvösművészet fénykora volt. A tárgyakat ezüst lapból készítették, kalapálással, finom megmunkálással. Az ezüsből elkészített tárgyakra helyezték a sodrottománc szálakat, amelyek tulajdonképpen zománccal bevont vékony fémszálak voltak. A sodrottománcból a tárgyak felületén különféle mintákat (virág, levél, inda) formáltak. A korszak elején főként kelyheket, talpaskereszteket, liturgikus kellékeket díszítettek e technikával.

Először egy kelyhet adtak körbe, amelynek alsó része sima, teteje pedig díszített volt. A fehér vagy sárga színű tárgyakra a leveleket zöld színnel készítették. Majd egy talpaskeresztet adtak kézről kézre. E keresztek alján lévő lyukba fanyelet helyeztek, ennek segítségével körmeneteken megfelelő magasságban lehetett vinni. Később a reneszánsz időszakában már világi használati tárgyak (serlegek, poharak, tányérok stb.) is készültek ötvösök remekéiként. Ezen eszközök alját és oldalát állatalakok (oroszlán, kroko-

dil, sárkány stb.) díszítették. Az időszak végén az ötvösök a készítményeiken már feltüntették nevüket is, ezzel mintegy garantálták alkotásaik minőségét.

Kézbe vettünk egy olyan poharat, amelynek alján egy kis női alak volt díszes ruhában. Ez a csodálatos remekmű egy lőcsei ötvösművész alkotása volt. Ezután egy bámulatosan szép fedeleskupát adtak körbe, ezen szebbnél-szebb minták voltak láthatók.

Az ötvösök alkotásaikat gyakran díszítették bibliai és történelmi jelenetekkel is. A magyar ötvösök nem szerették munkáikat ékkövekkel díszíteni. Inkább az igazi ötvöstechnikát alkalmazták, domború rátéteket, esetleg véséseket. Ötvöseink főként az arany és ezüst finom színváltásával dolgoztak.

Azon a délutánon a kitűnő előadást a nagy értékeket képviselő ötvösremek bemutatása követte. Csodálatosan szép alkotásokat vehettünk kézbe. E kiváló értékes tárgyakat másutt aligha ismerhettük volna meg tapintás útján.

Az ötödik látogatás időpontja március 3-án volt. Akkor Németh Anna Mária az intézmény tudományos munkatársa Szentpétery József ötvösművészről tartott előadást. Szentpétery József 1781-ben született Rimaszombat városában. A tehetséges fiú az ötvös szakmát választotta. A vándorévek tanulása után 1809-ben került Pestre. 1811-től 7 évig élt Losoncon. 1818-ban végleg Pestre költözött. Alkotásait főként rézből készítette, mivel kevés vagyona volt csak kevés ezüstöt tudott vásárolni munkájához. Élete végén szegényes körülmények közt élt, 1862-ben halt meg Pesten. Szentpétery József a XIX. század, de talán minden idők egyik legnagyobb magyar ötvösművésze volt. Műveiből ma kb. 150 darabot ismerünk. Alkotásaiból legutóbb 1982-ben volt Budapesten egy nagyszabású kiállítás. Szentpétery József megírta önéletrajzát, amelyből megismerhetjük küzdelmes életét és munkásságát.

Az előadás után először egy kávéskannát mutattak be. Majd egy

Ungár Imre emlékhangverseny

Ungár Imre zongoraművész születésének 75. évfordulója számos zenei megmozdulásra adott alkalmat. Ezek között talán a legrangosabb az a hangverseny volt, amelyet ez év január 23-án adott a Vigadó nagytermében két jeles Ungár-tanítvány, és amelyről e lap hasábjain részletes beszámoló jelent meg. E megemlékezés-sorozatnak szép kiégésztése volt az az emlékhangverseny, amit május 5-én tartottak meg a VGYOSZ Május 1. úti székházában. Visszhangjában, hatásában — és talán színvonalában is — ez a rendezvény nyilván nem tudja megközelíteni azt az előbbi, hiszen szűkebb közönség előtt, kevésbé jó feltételek között zajlott le. Mégis talán volt olyan fontosságú ez a hangverseny, mint a megelőző, mivel itt a muzsika és az emlékezet azok számára vált eseménnyé, akiknek Ungár Imre, mint jelenség, asérelte meg szemléltetni és hangsú-

legtöbbet jelent. Ungár abszolút értelembe is kimagasló művész és pedagógus volt, aki fogyatékosága dacára teljesen egyenlő partnere vagy riválisa tudott lenni a legkiválóbb hazai művészeknek. Ezért művészetét zenei életünk *abszolút mércével*, és nem mint egy „vak muzsikus” teljesítményét értékeli. Mégis, tevékenysége a világtalanok számára különleges fontosságú. Azaz, hogy osztályában előszeretettel foglalkozott tehetséges fiatal vak zongoristákkal és jónéhányat indított el művészi vagy pedagógiai pályáján, továbbá azzal, hogy művészi munkásságával példát mutatott arra, hogy hátrányos felételek mellett is hova juthat el egy művész kitartással és odaadással — mindezzel a zongora-muzsikálás kultuszát teremtette meg nálunk a világtalanok körében. Ezt a mozgalmat kinek körében. Ezt a mozgalmat kinek

lyozni a VGYOSZ székházában megtartott koncert.

Annál sajnálatosabb, hogy a látogatottság nem volt az esemény fontosságának megfelelő. Talán a hirtelen nyáriasra fordult idő is szerepet játszott benne, hogy a székház szép és tágas koncertterme félig sem telt meg, holott emlékezetes produkcióknak válhattak részesévé azok, akiket a muzsika szeretete és a mester iránti tisztelet ide irányított.

Őt vak zongoraművész, köztük két Ungár-tanítvány lépett pódiumra. A legfiatalabbakat *Lakatos Tamás* képviselte, aki a Főiskola zenetanár-képző tagozatának végzős hallgatója, és aki egy Bach prelúdium és fugát, egy Haydn zongoraszonáta-tételt és egy Ravel zongoradarabot szólaltatott meg. Egyénisége ugyan még kialakulatlan, de különösen a Bach-kompozíció nagyon pontos, fegyelmezett és logikusan felépített előadásával így is magára vonta a figyelmet. *Varró Attila* aktív muzsikus, aki elsősorban zenetanárként hasznosítja tudását, és csupán alkalmanként jut koncertlehetőséghez. Nemes zenei kultúrájáról, arról, hogy a zenei kifejezés legérzékenyebb mozzanatairól is kialakult elképzelése van, produkciója képet adott.

Műválasztása ebben a környezetben különös jelentőséget kapott. Debussy muzsikája, amely a képszerűségre, a fény és a színek játékából fakadó érzelmi-hangulati varázs zenei megörökítésére törekszik, egy vak muzsikus és egy hasonló zenehallgató számára különösen sokat jelenthet. És hogy ez a muzsika valódi kommunikációs eszközzé válhatott alkotó, előadó és hallgató között, azt különösképp a „Holdfény” (Clair de lune) című darab ihletett megszólaltatása igazolta.

Németh Tamás a középső generációhoz tartozik. Ő, mint egykori Ungár-tanítvány, vállalta a műsor szóvivőjének szerepét is: jól átgondolt, felidéző erejű bevezetővel emlékeztet meg mesteréről, és egyenként bemutatta a műsorban közreműködő szólistákat. *Németh Tamás* zenetanári tevékenysége mellett aktív és hivatásos előadóművész, ami telje-

Folytatás a 12. oldalról

remek szelencét, melynek tetején búzakévévívő férfialak, oldalán mezőgazdasági eszközök, és háziállatok vannak trébelve (kalapálás) díszítésként. Egy dúsan díszített tintartót is körbeadtak. A bemutatott tárgyak közt volt még két történelmi témájú alkotás: Budavár 1686. évi visszavétele; Életünket és vérünket. A mester utolsó elkészült munkája: Krisztust megfosztják ruháitól című domborműve. E látogatás értékét növeli, hogy a jelenlévők többsége ez alkalommal találkozott először Szentpétery József művészetével.

Az előadásorozat a hatodik látogatáskor, április 7-én fejeződött be. Ez alkalommal Aczél Eszter muzeológus a céhekről, céhemlékekről tartott előadást. Hazánkban a XIV. században alakultak meg a céhek, de szervezetük nem volt olyan erős mint Nyugat-Európában. Országunkban a céh rendszer 500 évig állt fenn. Bomlását a gyáripar kialakulása gyorsította. Magyarországon végül is 1872-ben rendelet mondta ki a céhszervezet megszüntetését.

A középkori iparosoknak, kereskedőknek nagyon fontos szervezete volt a céh. Összefogta a szervezetbe tömörülőket, védelmet biztosított a kontárok ellen. A korai hazai céhemlékek főként a felvidékről és Erdélyből kerültek elő. A céhek tárgyi emlékei: céhládák, írárok, pecsétek, korsók, tálak, céhbehívó táblák. Ez utóbbiak általában címer alakúak voltak, eléggé díszesek, fából, fémből készültek. A tábla felmutatásával hívták az embereket össze gyűlésekre. A küldönc a táblával igazolta, hogy ő a céh küldötte. Különböző céhek (csizmadia, ötvös, kalapos, takács stb.) tábláját néztük meg. Sok mindent megtudtunk egy ma már nem működő szervezetről.

Szombat délutánonként nagyon hasznos előadásokat hallhattunk, érdekes tárgyakat ismerhettünk meg. Ezuton is szeretnénk megköszönni a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársainak, szervezőinek, dolgozóinak a maradandó élményt nyújtó látogatásokat, továbbá dr. Sziky Lászlóné, Kőröshegyi Zoltánné és Szoleczky Emes segítő közreműködését.

Kis hírek a gyógyászat világából

CUKORBAJOS VAGYOK! — IDEGEN NYELVEKEN

A külföldre utazó cukorbetegségeket az a veszély fenyegeti, hogy vérükben hirtelen felszaporodnak a szénhidrátok, s emiatt azonnali segítségre szorúlnak, de ezt nyelvismertet hiányában nem kaphatják meg. A cukorbetegség számára az idén az NSZK-ban a nyakba vagy a ruhára akasztható olyan lapot hoztak forgalomba, amely öt nyelven (németül, angolul, franciául, olaszul és spanyolul) közli, hogy viselője cukorbeteg, s felsorolja, hogy rosszulléte esetén melyek az életét mentő teendők. (DaD)

A „KÖNNYŰ” AGYRÁZKÓDÁSOK KIMUTATÁSA

Az úgynevezett könnyű agyrázkódás, amelynél az eszméletlenség percekig, esetleg másodpercekig

tart, néha súlyos következményekkel jár. Hónapok vagy évek múlva fölléphet emlékezetgyöngyülés, fejfájás, epileptikus roham, személyiségzavar. Többnyire sem a betegség első napjaiból való klinikai adatokból, sem az elektroencefalogram (EEG) adataiból nem jelezhető előre a majdani komplikációk, és ezért a kezelés sem kezdhető meg idejében. Ez ahhoz a paradox jelenséghez vezet, hogy a súlyos agyrázkódások következményei könnyebben felismerhetők, következképpen jobban kezelhetők, mint amelyek a „könnyű” agyrázkódások után támadnak.

Kubai kutatók összehasonlították azokat a villamos feszültség-ingadozásoknak a görbéit, amelyek külön a jobb és külön a bal agyféltekében, a nagyagykéregben — különféle ingerek hatására — keletkeznek, és kiszámították azt az együtt-

hatót (koefficiens), amely a két félteke görbéinek hasonlóságát, a szimmetriafokát jelzi. A baleset követő első napon megvizsgált „könnyű” koponyasérülésben szenvedő összes beteg ilyen együttthatója eltért az egészséges emberek megfelelő mutatószámától.

Eszerint ha valakinek a koponyája sérül, s nem állapítható meg megbízhatóan sérülésének súlyossága, ezen agyáramok asszimetriájának elemzéséből előre jelezhető a betegség további lefolyása, és idejében megkezdhető a kezelése. (Priroda)

ELEKTROSOKKAL JUTTATNAK A SEJTBÉ IDEGEN GÉNT

Nyugatnémet kutatók a sejtthártyákban végbemenő nagyon gyors folyamatokat vizsgálva arra a gondolatra jutottak, hogy nem tudnák-e „nagy térerősségugrással” fokozni a sejtthártyák áteresztőképességét, s ha igen, vajon ezen a módon nem „zsilipelhetnének-e be” valamely sejtbe idegen öröklődési anyagot.

Kísérleteikhez olyan egérsejtek mutánsait használták, amelyekből hiányzott a timidinkáz génje. Ilyen hibás sejtek egy bizonyos tápközegben nem maradnak életben. De ha e tápközegben olyan idegen DNS van, amely a timidinkáz génjét is magába foglalja, majd a mutánsokat nagy térerősségugrásnak teszik ki, azok ebben a számukra pusztító közegben is rendszeresen fejlődnek. Ez annak a jele, hogy a sejtek az oldatból magukba vették a DNS-t, s a timidinkáz génjével ekképp ellátva visszakapták azt a képességüket, hogy ezt az enzimet maguk termeljék.

Az elektromos eljárás annyiban látszik jobbnak a DNS-beültetés hagyományos eljárásánál, hogy egyetemes érvényű fizikai törvényszerűségeken alapulva elvben minden sejt-fajtával elvégezhető, míg a biokémiai eljárások csupán néhány sejt-típusra alkalmazhatók. (Die Umschau)

sítményén is megmutatkozott. Nagyszerű, virtuoz darabot választott műsorszámul, Chopin f-moll fantáziáját. A Chopini muzsika a legkényesebb pianisztikus feladatok közé tartozik, technikailag talán még nagy romantikus kortársainál, Schumann-nál, Liszt-nél is igényesebb. Fokozott és intenzív kapcsolatot igényel játékos és hangszer között, a billentyűzetnek a játékméchanizmusban rögzült teljes birtoklását, igen nagy skálájú billentéstechnikát. A zongoraművész nagy technikai fölénytel adta elő ezt a nagylélegzetű Chopin-művet, a briliáns zongorahangzással és az érzelmileg átfűtött dallamrajzzal egyaránt lebilincselte hallgatóságát.

Az idősebb generációt Geszner Jenő és Bán Sándor képviselte. Geszner hosszú éveken át mint zongoratanár működött vidéken, és bár az utóbbi években a szórakoztató muzsika vált főfoglalkozásává, kapcsolatát a klasszikus muzsikával nem vesztette el. Kétségtelen, hogy Kodály Marosszéki táncok c. kompozíciójának interpretációja sok pontatlanságot tartalmazott, de Geszner játéka nyomán az is bebi-

zonyosodott, hogy a művész nagyszerű pianisztikus kultúrával rendelkezik, a zongorajáték olyan titkait mondhatja magáénak, amelyeket sokan sok évtizedes munkával is alig sajátíthatnak el.

A hangverseny befejező és megkoronázó műsorszámát Bán Sándor zongoraművész produkciója volt: három, viszonylag kevésbé ismert, különleges szépségű Liszt zongoradarabot adott elő. A hetven éves zongora művész Ungár Imre kortársai közé tartozik. Ha nem is annál a Thomán Istvánnál tanult, akinél Ungár (tanára a Zeneművészeti Főiskolán Keéri-Szántó Imre volt), iskolája ugyanaz a hagyományos nagy zongoraiskola, amelynek gyökerei a romantikába nyúlnak vissza, és amelyet legközvetlenebbül a Liszt-tanítvány Thomán örökölt át századunkba. Ez a nagy örökség jutott érvényre itt is elementáris erővel és avatta ezt a Liszt-interpretációt a hitelességen túl átütővé és ritka élményszerűvé, amit még a nem szakmai közönség is szükségképpen átértzett, lelkes tapsal ráadásra ösztönözve az idős, nagy tudású művészt. Homolya István

CUKORBAJ ÉS SZÜRKE HÁLYOG

A szemlencse elhomályosodása miatt támadó szürke hályog elsősorban az öregek betegsége, de Indiában és a harmadik világban középkorúak milliói szintén megválnak miatta. Minthogy a szemlencsét kívülről rugalmasan körülfogó lencsetok szerkezetét a vér kórosan nagy cukortartalma (azaz hogy a cukor) is károsítja, angol kutatók olyan gyógyszer kidolgozásán fáradoznak, amely megakadályozza, hogy a fölös mennyiségben föllelhető szőlőcukor bejusson a szemlencsébe, illetőleg, amely gátolja e cukornak a lencsébe végbemenő anyagcseréjét. Remény van rá, hogy ezen a módon sok embernek megmenthetik majd a látását. (London Press Service)

A BALKEZESÉKNEK JOB B A ZENEI ÉRZÉKŰK?

Az Egyesült Államokban J. D. Craig kísérleti személyeknek fejhallgatón át olyan zenedarabokat játszatott el, amelyekben az egy időben hangzó, de eltérő ritmusú zenei motívumok száma olykor elérte a négyet. Mind a bal, mind a jobb csatornában két-két ritmusú motívum volt hallható, s ezeket variálhatták is. A kísérletek szerint a balkezesek sokkal jobban meg tudták mondani, hogy egy bizonyos ritmusú motívumot a bal, avagy a jobb fülükben hallottak-e. A kutató úgy véli, hogy a balkezesek agyuk mindkét oldalát kiegyenlítőbben használják, mint a jobbkezesek. (Basler Zeitung)

(Míg az agy balfele rendszeren a test jobb felének mozdulatait vezérli, s a beszédért és a logikus gondolkodásért felelős, az agy jobb fele inkább az érzelmeknek, a képzeletérőnek és a látási és térbeli gondolkodóképességnek a székhelye.)

LÉZERREL AZ ÉRELZÁRÓRÁS ELLEN

A Stanford Egyetemen egy 62 éves férfi lábának elzáródott ütőerét lézerrel átjárhatóvá tették. A

beavatkozást állatokon és emberi tetemeken végzet több éves kísérletek előzték meg.

Az orvosok tisztában vannak azazal a veszéllyel, hogy a lézersugár átlukaszthatja az ér falát vagy megalvaszthatja a vért. Ezért úgy vélik: nagyon messze tartanak még attól, hogy ezt az eljárást a mindennapi gyakorlatban is alkalmazhassák. A kutatások végső célja az, hogy ily módon megszüntethessék a szív koszorúereinek elzáródását. (Science News)

INFRAVÖRÖS SUGÁRRAL VIZSGÁLJÁK A VÉRKERINGÉST

Aacheni mérnökök és orvosok olyan berendezést készítettek, amelyvel — most először — sikerült külső beavatkozás nélkül, továbbá az eddigi azonos célú eljárásoknál olcsóbban, gyorsabban és jóval pontosabban vizsgálni a véráramlást a láb vénáiban. Elektronikus berendezésük, a „fényvisszaverődési reográf” a vizsgálandó területre infravörös sugarakat irányít. A vér által jól átjárt szövetek e sugarakat elnyelik, míg onnan, ahol a véráramlás akadozik, a sugarak többé-kevésbé visszaverődnek. A készülék a visszaverődő sugarakat felfogja, kiértékeli, s észleléseit görbék és számok alakjában kiírja. A készülékeket három éven át vizsgáltatták, s nagy reményeket fűznek hozzá, mégpedig nemcsak a gyakorlati orvoslásban, a baj korai megállapításában, hanem a kutatómunkában is, hiszen a vénás betegségek okait még kevésbé ismerik. (DaD)

BRIT EK MILLIÓI SZOKTAK LE A DOHÁNYZÁSRÓL

A brit statisztikai hivatal adatai szerint 1980 óta több mint 1 millió brit állampolgár szokott le a dohányzásról. A legutóbbi tíz évnek az adatait tekintve a helyzet még kedvezőbb: míg 1972-ben a férfiak 52 százaléka dohányzott, ma már csak 38 százaléuk dohányzik, a nők között pedig 41-ről 33 százalékra

csökkent a dohányzók aránya. A dohányzás visszaszorulása következtében az eladott cigaretták száma az 1972. évi 130 milliárdról 1982-ig 102 milliárdra csökkent (London Press Service)

MIKORTÓL HALL AZ EMBERI MAGZAT?

Egyesült államokbeli kutatók nagy felbontóképességű ultrahangos készülékekkel vizsgálják, hogy az emberi magzat mikortól, a terhességnek mely időpontjától kezdve válaszol hunyorítással az öt érő erős hangokra. A kísérletben magzatokat fél-fél másodpercig tartó, 95 decibel erősségű hangok sorozatának tették ki. Erre némelyik már a terhesség 26. hetében reagált, a 28. hét után pedig valamennyi megvizsgált magzat válaszolt reá. A hangok hatására a lábukat és a fejüket is megmozgatták. Ezután 680 magzatot vizsgáltak meg így a terhesség 28. hete után. Mindössze nyolcan nem reagáltak. Közülük kettő a születése után süketnek, egyébként teljesen egészségesnek bizonyult, míg a többi hat magzat mindegyike többféle rendellenességgel jött a világra. (New Scientist)

KISS JÁNOS

Nyári

élelmiszertárolás

Az étrend összeállítása a nyári melegben gondot okoz, hiszen az élelmiszerek többsége romlékony.

Ha a hús nincs füstölve, besózva vagy tartósítva, könnyebben romlik; amit a húsban levő fehérjék szétérese, a baktériumos fertőzés is előidézhethet.

A nyári szalámifélék, a szafaládé, a virsli, a hurka szintén romlékonyak. Hűtőszekrényben 1—2 napig, anélkül legfeljebb órákig tárolhatók. Hasonló a helyzet a halételekkel is. Veszélyes a többször-

sen kihűlt és felmelegített húisleves, hús és kifőtt tészták fogyasztása. A kórokozók ugyanis minden alkalommal újra és újra elszaporodhatnak. Az ételeket tehát inkább forralni kell, nem csupán melegíteni.

A tejtermékeket is higiénikusan kell tárolni és hűteni. Ha a meleg tejet állni hagyjuk, megalszik. Az aludttej savanyú kémhatású, megátalja a kórokozó baktériumok elszaporodását, mivel azok a savanyú közeget nem kedvelik. (Ezért a savanyú káposzta, az ecetes ételek, valamint a gyümölcslevek ritkán okoznak ételmérgezést.) Tejszínhabot, krémet, tejes fagylaltot ne vásároljunk akkor, ha tárolni kell, és a hűtésről nem tudunk gondoskodni. Ha a fagylalt grizes és jégdarabos, ne fogyasszuk, ez az ismételt lefagyasztás biztos jele.

Az ételmérgezés igen heveny megbetegedés; az ételbe került baktériumok és azok mérgei okozzák. Lappangási ideje 1–3 óra, de lehet 1–7 nap is. A már említett töltelékárúk és tejtermékek terjesztik a szalmonellózist. A fertőzéshez hozzájárulnak a mosatlan kéz és a legyek, amelyek beköpi az ételt. A mérgezés leggyakoribb tünete a fejfájás, a görcsös hasmenés és a gyengeség. Ha a mérge hamar kiürül a bélből, a panaszok megszűnnek. Elsősegélynként hánytatás, hashajtás szükséges. A mérget célszerű aktív szénnel megkötni.

Az ételmérgezést mindig jelenteni kell a körzeti orvosnak, illetve az egészségügyi hatóságnak. Az ételmaradékot és a hányadékot az okkiderítése céljából meg kell őrizni!

A kellemetlenségek elkerülése végett tehát, romlékony élelmiszereinket nyáron a lehetőség szerint hűteni kell! A háztartási hűtőszekrényben nulla Celsius-fok körüli tároláskor a szöveti folyadék halmazállapota, valamint fizikai, kémiai és biológiai értéke nem változik, és csaknem azonos értékű a friss élelmiszerével.

Fagyasztáskor a nyersanyag hőmérséklete lassan mínusz 8–10 fokig süllyed. Az élelmiszerekben a mikróbák szaporodása megáll, az erjedési folyamat megszűnik, a szö-

vetek közötti folyadék megfagy, és a képződött jégkristályok roncsolják a szöveteket. A lassan megfagyó gyümölcs- és főzelékféle felengedve bőséges levet ereszt, nem nyeri vissza eredeti formáját és ízét. Ez a húsokra is érvényes.

A gyorsfagyasztás vagy mélyhűtés a legkorszerűbb tartósítási mód, mert a mínusz 40 °C-ra hűtött élelmiszerben a jég kis kristályokban képződik, ezért ritka a sejtroncsolás, a vitaminok lényegesen nem károsodnak. A megfelelő ütemű felengedés után az áru azonnali fogyasztása esetén biológiailag is értékes, a friss árut megközelítő élvezeti értékű. Az ilyen technikával készült ételek (mirelit készítmények) a hűtőgépek mélyhűtő részében tovább tárolhatók.

Vidéken még napjainkban is gyakran a pincében tárolják az élelmiszereket. Ezért nyár elején ott takarítást kell végezni; amennyiben

még van előző évről zöldség és burgonya, azt ki kell hordani, az aljzatot ki kell seperni és friss homokkal felhinteni. Az így tisztán tartott pincében nem maradnak meg a nedvességet kedvelő bogarak, nem másszák meg azokat az ételeket, amelyeket alkalmi hűtés céljából helyezünk oda.

Már volt szó a legyek fertőzést terjesztő szerepéről. Lakásunkban, de főleg a konyhában semmi esetre se tűrjük meg őket. Az ablakokra szerelt szunyogháló megakadályozza a behatolásukat. Étél csak addig legyen szabadon, amíg fogyasztjuk, ezután takarjuk le vagy zárjuk el, illetve tegyük hűtőbe. Étkezés után az ételmaradékot és hulladékot dobjuk zárt szemétygyűjtőbe.

Ha kétségeink vannak az étel minőségét illetően, inkább dobjuk ki, de ne tegyük ki magunkat és családjunkat a megbetegedés veszélyének.

VÁRADI PÉTERNÉ

A fogyókúráról

Ígéretemhez híven, most a fogyókúráról írok, néhány általános tanácsot adok. A tippetek dr. Zajkás Gábor, Gaálné Póda Bernadett: „Diétáskönyv”-éből vettem. Remélem hasznos lesz!

„A jó fogyókúra energiaszegény diéta.”

A lassú, egyenletes fogyás a célra vezető.

Elegendő, havonta 0,5–1 kg-os fogyás, a szervezet lassú hozzászoktatása az energiaszegényebb, egészségesebb táplálkozáshoz, ezzel a fokozatossággal egyben megakadályozzuk a visszahízás veszélyét.

Jó tanácsként fogadjuk meg, hogy többször együnk: naponta öt-hat alkalommal, de egyszerre mindig keveset. Az éhségérzet a gyakori étkezések következtében egyre csökken.

Ügyeljünk arra, hogy étkezéseink alkalmával a fontos testépítő anyagok, úgymint fehérje, ásványi sók

és vitaminok ne hiányozzanak. A diéta összeállításánál az ún. „üres” kalóriákat kell kihagynunk az étrendből. Ezek: a cukor, a dzsem, a kompótok, a cukrászsütemények, cukrozott üdítő italok és szörpök, az alkoholos italok, a fagylalt, a parfé, a tejszínes, vajás sütemények, édességek, a szalonna, a császárhús, a zsírban gazdag készítmények közül a tepertő, disznósajt, somogyi felvágott.

A fehérjék: tej, tojás, tejtermékek, húsook, húskészítmények közül valamelyik minden étkezésnél — ha kis mennyiségben is — de legyen jelen.

A tejtermékek közül ne fogyasszuk vaját, tejszínt, tejfölt. A túró igen jól felhasználható a diétában, de már a sajtokkal vigyázzunk, magas zsírtartalmuk miatt, csak igen kis mennyiségben fogyasszuk.

A húsook közül csak a sovány és az energiaszegényebb hal, csirke-

GERDELICS FERENC

Újra a metróval való közlekedésről

A fővárosban a legkorszerűbb közlekedési eszköz közismerten a metró. E járművel és a hozzátartozó berendezések használatával már az elmúlt években lapunkban foglalkoztunk. Most azonban újra közreadunk egy kis „használati utasítást”, mert sajnos a megnyitás óta már öt tagtársat ért kisebb-nagyobb baleset. A Mai Magazin című folyóiratban Tóth János sorstárs balesetéről részletes leírás jelent meg. Mindenek előtt le kell szögeznünk, hogy bizonytalanság esetén mindenképpen kérni kell az utazók segítségét. Jobb félni, mint megijedni. Más-más dologra kell figyelni a felszíni, a kéreg alatti, és a mély állomásokon. A felszíni állomásokon,

mint például az Őrs vezér téri, a Pillangó utcai, vagy a Kőbánya-kispesti állomásokon a vágányok mellett nincs biztonsági sáv. Ezért, ha valaki kísérő nélkül közlekedik és nem ismeri jól a tájékozódás technikáját és az esetleges idegfelesztés miatt nem képes az irányt tartani, ott a helyszínen kérjen segítséget. A hosszú bot azért is ajánlatos, mert ezzel az érzékelés két lépés távolságról is lehetséges és így a reflexidő a duplájára nő. Továbbá mindenképpen indokolt, hogy nagyon lassú tempót válasszunk. Nem baj, ha a következő szerelvényre jutunk fel. A kocsiba történő beszálláskor az irány megválasztásához jó tájékoztatást ad a

kinyíló ajtó jellegzetes zaja. Különösen vigyázni kell, hogy két kocsi közé ne lépjünk be. Ennek beláthatatlan következményei lehetnek, hiszen a vágányok majdnem egy méteres mélységben vannak. Az nem szégyen, ha az álló szerelvény kocsijának az oldalát botunkkal enyhén megérintjük. Az utasokat az álló szerelvény mellett ipari televízió segítségével figyelemmel kísérjük. A járdaszegély és a kocsi padozata között néhány centiméter távolság van, tehát célszerű, ha a bottal történő kikapintás után meggyőződünk arról, hogy az valóban a kocsi ezután egy közepes lépéssel juthatunk a kocsi belsejébe. A kocsikon három ajtó van mindkét oldalon. A milleniumi földalattin minden állomás, a kelet—nyugati metróon a Pillangó utcai állomás, az észak—déli metróon a Nagyvárad téri, a Népliget, az Ecseri úti, a Pöttyös utcai és a Határ úti állomásokon a fel- és leszállás a jobb oldalon történik, a többi állomáson a bal oldalon. A kocsiban az ülések jobb és bal oldalon vannak. Célszerű, ha a tagtársak a kocsinak abban a részében tartózkodnak, ahol az ülések vannak akkor is, ha ülőhely nem áll rendelkezésre. Felül kapaszkodók vannak, kérni kell, hogy az utasok legalább a kapaszkodót mutassák meg.

Tapasztalataink szerint az utasok a vakembert általában nem hagyják a kocsiban állni. A mély állomásokra a mozgólépcsőn lehet lejutni. A mozgólépcső korlátja előtt egy körülbelül másfélméteres rögzített rávezető korlát van, ha az ember azt megfogja a mozgókorlátra szinte a kezét rávezeti. A mozgókorlát és a mozgólépcső együtt halad. A mozgólépcsőre egy közepes gyorsasággal közlekedő gyalogos tempójával kell rálépni. Aki jobbkezes jobb kézzel, aki balkezes bal kézzel lazán fogja a mozgókorlátot, így lehetősége van arra, hogy a lépcső végénél a korlát kiegyenesedése megfelelően figyelmeztesse. Célszerű, ha az egyik láb lépésre történő előrehelyezésével a sarokra nehezedve érkezünk a mozgólépcső végéhez és a hátul lévő lábbal a szilárd talajra lépünk.

Folytatás a 17. oldalról

hús vehető fel a diétába. A gépsonka és a sonkaszalámi is viszonylag energiaszegény.

Tojásból naponta 2 db-nál többet ne fogyasszunk!

Tejből 3 dl-nél ne legyen több a napi mennyiség!

A zöldség- és főzelékfélék közül mindenfélét fogyaszthatunk, természetesen rántás nélkül, vagy csak igen kevés rántással.

A gyümölcsök közül a banánt és a szőlőt hagyjuk ki étkezésünkből, a többi legjobb, ha nyersen fogyasztjuk. Figyelembe véve itt is a kalória-táblázat tanácsait.

A burgonya igen jól felhasználható, — bár sok kalóriát tartalmaz —, ha okosan gazdálkodunk vele, változatossá tehetjük vele étrendünket. Kenyérből naponta 5—10 dkg-nál (vagy 1 zsemle) többet ne fogyasszunk! Ha tésztaféléket eszünk, azon a napon már ne fogyasszunk kenyeret. Egy evőkanálnyi rizshez tehetünk például valamilyen zöldségféléket, gombát: növeltük a mennyiséget, és ügyeltünk az energiaszegény étrend betartására.

Víz, cukor nélkül teát, ásvány-

víz szomjúságtól függően tetszés szerint ihatunk.

Vigyázzunk a fűszerezéssel, csak kevés só és finoman használjuk a fűszereket, szolidan izesítsünk.

Vigyázzunk az élvezeti cikkekkel is: naponta két kávénál többet ne fogyasszunk. Az alkohol jelentős energiaforrás, ezért az energiaszegény diétában tilos alkoholt fogyasztani.

Még egy szempont, a napi étrend összeállításánál előre meg kell tervezni a diétát, ki kell számítani — a táblázat szerint — az energiaértéket.

Az esetleges vitaminhiány-tünetek megelőzése érdekében, lehet naponta 2—3 tableta Polyvitaplex 8-at, vagy 10-et, vagy ezek helyett 2 kapszula Gerovitot szedni. A tableta nem hizlal, csak a táplálék! Mindenekelőtt legfontosabb, hogy csak az diétázzon, akinek szüksége. A beteg emberek diétáját — előzetes orvosi tanácsra — a betegségtől függően, speciális diétával kell kiegészíteni.

Végül, a diéta elengedhetetlen feltétele a következetesség. A szigorúan betartott fogyókúra eredményes is lesz!

A mozgólépcső az állomások peronjára szállítja az utasokat, ezt oszlopok és pillérek választják el a felálló alagúttól.

A mély állomásokon a vágányokat recézett gumi, „biztonsági sáv” választja el, ami akár bottal, akár talppal jól érzékelhető. Az óvatos, lassú mozgás itt is ajánlatos, mert az oszlopok és pillérek mellett szemégyűjtők és egyéb közlekedést akadályozó tárgyak vannak elhelyezve. Mindenképpen célszerű bárhol olyan mozgástempót választani, hogy sem magunkban, sem másokban ne tegyünk kárt az esetleges ütközéssel. Aki rendszeresen azonos útvonalon közlekedik annak már nem okozhat problémát, hogy a

metró melyik részén utazzék. Célszerű azonban, hogy már a felszállásnál úgy helyezkedjünk el, hogy a kijáratához a leszállásnál minél közelebb legyünk. Tanácsoljuk, hogy bármennyire is magabiztos egy vak ember, az utasok által önként felkínált segítséget soha ne utasítsa vissza, mert gondolni kell arra, hogy a legtöbb vak embernek viszont jól jön a közvetlen segítség.

A vakvezető kutyákról azért nem írtunk, mert a kutya mozgólépcsőn való közlekedtetése súlyos lábsérülést okozhat, ezért kérjük kedves olvasóinkat, hogy kutyával a mozgólépcsőn lehetőleg ne közlekedjenek.

És a kéthetes tanfolyam végére már sem kutyának, sem embernek nem okoz problémát ezen az akadályokkal teli pályán való végighaladás. A sikeres vizsga után a kutyus megkapja ott is vakvezetői igazolványát, s most már ketten együtt indulhatnak haza.

Érdemes még szót említeni arról is, hogy az iskola a bentlakás idejére minden kényelmet igyekszik megadni a vak emberek számára. Így a könyvtár, az uszoda, a kényelmes szobák mind-mind biztosítják a nyugodt légkört az ottlét idejére és a kikapcsolódást a feszült munka befejezése után.

Reméljük, hogy a jövőben a csepeli iskolának sikerül majd komoly együttműködésre lépnie ezzel a Moszkva melletti impozáns vakvezető kutyaképzővel, s a tapasztalatcsere eredményesen fog hozzájárulni ahhoz, hogy minél több jól képzett kutya rója az utakat, vezetve biztonsággal vak gazdáját.

Bartha Zsuzsanna

Vakvezető kutyák a Szovjetunióban

A világon mindenütt komoly erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy a vak emberek életét, sorsát megkönnyítsék. Túl az anyagi támogatásokon és juttatásokon, egyre több korszerű technikai segéd-eszköz áll a látássérült és a nem látó ember rendelkezésére, lehetővé téve ezzel, hogy minél teljesebb értékű emberi életet élhessen.

A vakon történő önálló életvitelnek is legalapvetőbb feltétele a közlekedés.

Sok-sokféle új próbálkozással és kísérlettel találkozhatunk e téren is, de még ma alapvetően kétféle lehetősége nyílik a vak embernek önálló közlekedésében: ez pedig vagy a bot, vagy a vakvezető kutya. Mindkettő oly lényeges segéd-eszköz, amely a vakság okozta mozgáskorlátozottságot szüntetheti meg.

Hazánkban a vakvezető kutya-képzés még nem tekint nagy múltra és hagyományokra vissza. Más, régebbi iskolák eredményeivel összevetve a mieinket, örömmel mondhatjuk, hogy a hazai vakvezető kutyaképzés jó úton halad és biztatóak az eredményei.

Most egy kis rövid bemutatását szeretném adni a Moszkva mellett már több mint két évtizede működő szovjet vakvezető kutyaképző isko-

lának. Ez az iskola Kupnavnában működik, s évente 90 kutyát képeznek itt ki vakvezetésre.

A kutyusok, akár csak nálunk, általában négy hónapon keresztül részesülnek a képzésben.

Szép, zöldövezetben található az iskola, s itt is kenelekben „laknak” a kutyusok.

Nálunk kizárólag csak német juhász kutyák oktatása folyik, míg a szovjet iskolában többféle fajtaival is találkozhatunk.

Természetesen a Kupnavnában folyó képzésnek is az a lényege, hogy a kiképzés végére egy vak embert biztonsággal vezetni tudó kutya kerüljön ki az iskolából.

Ugyanúgy, ahogy nálunk a kutya és a leendő gazda összeválasztása után megkezdődik az a kéthetes összeszoktatási idő, mely arra hivatott, hogy kutya és gazda megtanulják az együttes önálló közlekedés alapjait.

A szovjet iskola tanpályája ugyancsak nem szűkölködik akadályokban. Igyekeznék mindazokat az akadályokat felállítani, amelyekkel a közlekedés során találkozhatnak. Így a járdaszegélyek, a kőrakások, a vasúti átjárók, a megálló, a zeb-rák, a nyitott ablakok, stb. mind-mind megtalálhatók.

Közlemény

**Az Egészségügyi Minisztérium
8008/1984. /Eü. K. 7. / EüM szá-
mú
az egészségügyi intézményekben
vakvezető kutyával történő köz-
lekedésről**

A Vakok és Gyengénlátók Országos szövetsége azzal a kéréssel fordult az Egészségügyi Minisztériumhoz, hogy az egészségügyi dolgozókhöz intézett felhívással segítse elő a vakvezető kutyával közlekedők egészségügyi intézményekben való mozgását. A látássérült emberek vakvezető kutya segítségével könnyebben és biztonságosabban közlekednek; a vakvezető kutya minden tevékenységükben segítőtársuk. Ezek a kutyák közlekedésrendészeti és szakmai bizottság előtt vizsgáznak, és különleges képzettségükről gazdáik hivatalos, vakvezetői igazolványt kapnak. A vakvezető kutyákra is vonatkoznak természetesen azok az általános

BACSIK LÁSZLÓ

Magnósoknak – magnóról

Mint legutóbb jeleztem, a sorozat következő témája a hangszórók. Ha az előzőekben részletezett magnetofonszerkezeti mechanikus megoldásokról úgy esett szó, mint a hangátvitel minőségét alapvetően meghatározó tényezőről, akkor ez mellé a hangszóró kívánkozik, hasonló okok miatt.

A hangszóró feladata az őt működtető erősítő elektromos jeleinek átalakítása a levegő rezgő mozgásává, tehát közvetlenül hanggá. Mondhattam volna úgy is, hogy az erősítőtől megfelelően felerősített,

Folytatás a 19. oldalról

előírások, amelyek szabályozzák az ebtartást, különleges képzettségük, speciális helyzetük azonban szükségessé teszi kiváltságos elbírálásukat.

A szövetség kérését az Egészségügyi Minisztérium támogatja; ennek érdekében a következőkre hívja fel az egészségügyi intézményekben dolgozók figyelmét:

A vöröskeresztes emblémával ellátott vakvezető kutyával közlekedő személyek a járóbeteg-ellátást végző egészségügyi intézményekben (közveti orvosi rendelő, szakorvosi rendelőintézet, kórházak, klinikák, országos intézetek ambulanciái), valamint gyógyszerárakban — az egészségügyi ellátás folyamatosságának zavarása nélkül — szabadon mozoghatnak.

Ez a kedvezmény nem vonatkozik azonban a gyermekeket ellátó egészségügyi intézményekben, a vizsgáló helyiségekben és a fekvőbeteg-ellátást végző intézményekben való közlekedésre.

A fentiekén kívül az egészségügyi intézmények dolgozói foglalkozzanak megkülönböztetett figyelemmel a vak és gyengénlátó személyekkel, segítség elő lehetőség szerinti soron kívüli vizsgálatukat és ellátásukat.

a kívánt hang jellemzőit elektromos jellemzőkkel követő, elektromos jelek megszólaltatását, de az igazsághoz tartozik, hogy a hangszóró ezeken kívül megszólaltatja az erősítő, a szalag, a lemez zaját is.

Ezt az átalakítást a hangszórónak úgy kell végeznie, hogy az eredeti hang minden jellemzője, összetevője azonos módon legyen hallható. Ha erről beszélünk, feltételezzük, hogy az erősítőtől ezeket így is kapja (persze elektromos formában) vagyis amíg a hangszórók minőségéről, átviteléről esik szó, az előtte levő erősítőt ideálisnak tekintjük. Ugyanígy a kettő összekapcsolásának többféle feltételét is rendezettnek vesszük.

Az átalakítás során a levegőt közvetlenül a membrán mozgatja, sűríti, ritkítja. Ez egy lap, tipusonként más-más alakúra, méretűre kialakítva. Erre szerelik azt az elektromos elven működő szerkezetet, amely az erősítőtől jövő áram (vagy feszültség) hatására annak megfelelő mozgást végez. A legelterjedtebb szerkezet egy tekercs, amely egy mágnes terében helyezkedik el. Ha erre a tekercsre pozitív feszültséget kapcsolunk, a meginduló áram

a tekercset mágneses tulajdonságúvá teszi és az vonzó vagy taszító kölcsönhatásba kerül az őt körülvevő mágnessel. Ezért valamilyen irányba elmozdul a membránnal együtt. Ha a tekercsre negatív feszültséget kapcsolunk, az elmozdulás az előzőhöz képest ellenkező irányú lesz. Ha a feszültség váltakozó, a tekercs nyugalmi helyzetéhez képest a feszültség váltakozásának megfelelően előre-hátra mozgatja a membránt. Az így működő hangszóró a legelterjedtebb elvű, dinamikus hangszóró a neve. Említésre méltó még az az elv, amelynél a membránt nem tekercsen átfolyó áram mágneses hatása mozgatja, hanem a pozitív-negatív töltés egymást vonzó hatása. Itt a membrán hátoldala elektromosan vezetőképes és vele párhuzamosan elhelyezkedik egy hasonló nagyságú, szintén vezető, de a membrántól elszigetelt lap. Egyikükre pozitív, a másikukra negatív feszültséget kapcsolunk és ennek hatására membrán a lap felé mozdul. Ehhez az egyenfeszültséghez kapcsoljuk az erősítőtől jövő váltakozó feszültséget, amely váltakozva hol hozzáadódik az egyenfeszültséghez, hol kivonódik belőle. Így a szemközti lapokat összehúzó erő ennek megfelelően váltakozni fog és ez a membrán mozgását eredményezi. Az így működő hangszóró, az elektrosztatikus hangszóró.

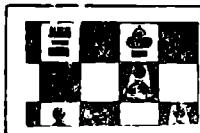
DÉNES JÓZSEF

Sakkhíradó

Első csapatunk a Budapest II. osztályú csapatbajnokság tavaszi két utolsó fordulóját győzelemmel zárta. Az 5. fordulóban, április 1-én az MTK-VM öregfiúk csapatát fogadtuk, és 7:5 arányban nyertünk ellenük. Győztek: Erős, Rév, Nemes, Lévai, Molnár; döntetlen érték el: Kovács, Dénes, Battyányi, Voján; vereséget szenvedtek: Hosszú, Hajdú, Horváth.

A 6. fordulóra május 6-án került sor. A hosszú szünet, úgy tú-

nik, nem tett jót csapatunknak. Ugyanis a kiesésre álló VERTESZ ellen nagyarányú győzelmet reméltünk, ehelyett meg kellett elégedni a „sovány” 7,5:4,5 arányú győzelemmel. Egy táblán játék nélkül vesztettünk. Sajnos, már ilyen eset is előfordult! Győztek: Erős, Rév, Nemes, Dénes, Battyányi, Horváth; döntetlenül végeztek: Aufferberg, Lévai, Hosszú; vesztettek: Kovács, Hajdu, Molnár.

Atlétáink Varsóban

1983 elején NDK, Lengyelország és Magyarország sportvezetői megállapodtak abban, hogy létrehoznak egy hármas atlétikai találkozót, melyet minden évben más ország rendez. Erre a versenyre először 1983 augusztusában került sor Budapesten. A következő találkozót 1984. május 6-án és 7-én Lengyelország rendezte Varsóban, egy nagyon szépen kiépített atlétikai stadionban.

Csapatunk 4-én érkezett Varsóba. A repülőtéren Mateus Ozsimek, a varsói Start egyesület elnöke fogadott bennünket. A város centrumában, a hotel MDM-ben szállásolták el a sportolókat és vezetőiket, egyágyas telefonos szobákban. Ugyanitt volt az étkezés is, és lengyel barátaink itt fogadtak és búcsúztattak bennünket.

Ez a verseny részét képezte az atlétikai szakosztály felkészülési tervének, ami azt határozza meg, hogy a Fáklya Világjátékokra készülő sportolóknak milyen eredményeket kell elérniük ahhoz, hogy a

New York-i versenyen eredményesen szerepelhessenek. Ezen a versenyen több európacsúcs-tartó sportoló is részt vett, az NDK és lengyel csapatban, így módunkba állt összehasonlítani velük sportolóink teljesítményeit. Sajnos kerettagjaink nagyrésze sérült volt, így nem tudtak kiemelkedő eredményt elérni. Ennek ellenére atlétáink közül hárman végeztek az első helyen: Hegedűs Béla diszkoszvetésben 30,05 méterrel, Oláh József távolugrásban 6,40 méterrel, és Tóth Péter súlylökésben 11,34 méterrel. A rendezők több olyan számot nem írtak ki, amiből versenyzőink készülnek a Fáklya Világjátékokra, így ezeket csak a házi versenyeken tudjuk lemérni.

Ugyanakkor csapatunk több számban nem tudott versenyzőt indítani, így például női „A” kategóriában sajnos egyet sem.

Az edzők véleménye szerint ez a verseny túlságosan korai időpontban került megrendezésre, mert a magyar csapat még csak 6 hete

tartja edzéseit szabadtéren, és még senki sem érte el azt a formáját, amit a New York-i versenyig (június 16–30) el kell érnie.

A rendezők rendkívül gazdag programot állítottak össze részünkre, hogy időnként a lehető leghasznosabban töltsük el városukban. Városnézést szerveztek az NDK-beli és a magyar vendégeknek, és megmutatták Varsó legnevezetesebb kulturális és történelmi emlékeit. Lengyel barátainkkal felelevenítettük azokat az eseményeket, amelyek mind két nép történelmében szerepet játszottak, s beszélgettünk azokról a hősookról, akik mindkét nép történelmét alakították.

Május 8-án érkezünk haza Budapestre. Csoportunk minden tagja sok, szép élménnyel lett gazdagabb. Reméljük, hogy ez a kezdeményezés tovább folytatódik, és jövőre találkozunk az NDK-ban.

Borbély Lajos

Hat forduló után a bajnokság állása:

1—2. Csepeli Tanács	45,5 pont
KÜLKER	45,5 pont
3. Vakok Weselényi	43 pont
4. MAFC	40 pont
5. Hídépítő	38 pont
6. Szolgáltató	35 pont
7. MTK-VM Öregfiúk	34 pont
8. E. Spartakusz	33,5 pont
9. V. CS. Gépgyár	33 pont
10. Magyar Pamut	31 pont
11. VERTESZ	27 pont
12. Csepel Autó	26,5 pont.

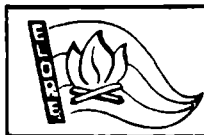
Kellemetlen csalódás érte sportvezetésünket, ill. olimpiai válogatott sakkcsapatunk tagjait. Ugya-

nis ez év áprilisának második felében kellett volna megrendeznie az Egyesült Államoknak a Vakok VII. Sakkolimpiáját. Ezt a kötelezettséget 1980-ban, a hollandiai VI. Sakkolimpiával egyidőben megtartott IBCA kongresszuson önként vállalták. A verseny színhelyül New Jersey városát jelölték ki a rendezők. Az előkészületekről rendszeres tájékoztatást nyújtottak. Miután csapatunk részvétele elől — nem kis nehézségek árán — minden akadály elhárult, a részvételünket engedélyező értesítéssel szinte egyidőben kaptuk a távirati értesítést az IBCA elnökétől, miszerint az Egyesült Államok pénz-

ügyi okokra hivatkozva az olimpia megrendezését lemondta. Mindez történt az esemény időpontja előtt másfél hónappal! Érthető, hogy csapatunk tagjai kiábrándulással fogadták a hírt.

Részletes tájékoztatást azóta sem kaptunk. Feltehetően az IBCA vezetősége ezek után új színhely keresésével foglalkozik. Nem kis feladat.

Mindezek után azonban mégis reménykedünk, hogy még ez év őszén vagy 1985-ben, egy év késéssel, lesz sakkolimpia, és nem szakad meg ez a négyévenként megrendezésre kerülő reprezentatív esemény sorozat.

KUMINKA GYÖRGYNÉ:

Beszámoló kórusaink szerepléséről

A Vakok Általános Iskolájának és Nevelőotthonának Landini Kamarakórusa és Női Kamarakórusa 1984. április 16-án, egy év kihagyás után, ismét részt vett a kerületi kultúrszemlén. Idén sajnos nem a kerület Úttörő Házában, hanem az Újvidék-téri Általános Iskola tornatermében rendezték meg a találkozót. A helyiség akusztikája nagyon rossz volt, vizshangzott. Két kamarakórusunk utolsó számként szerepelt. Nagy sikert aratott, hosszú ideig zúgott a vastaps!

A Landini kamarakórus műsora:
Lendvai: Dal a Tanácskörtársaságról.

Magyar népdalkánonok.

Liszt: Magyar ünnepi dal.

Női Kamarakórus műsora:

Lóránd: Egységbe forraszt a KISZ.

Kodály: 3 népdal feldolgozás

Händel: Jöjj béke nyájas angyala.

Jó hangulatban, izgalmak közepette telt el a várakozási idő, míg a zsűri meghozta döntését. Döntésük alapján kórusaink ismét két aranyérmét szereztek. Az énekszólistákat és a nagy vegyeskórusunkat is beszámítva — az utóbbi 7 esztendőben, mióta Késmárky György a karvezető — 16 aranyérmét és 3 ezüstöt nyert az iskolánk. A zsűri véleménye alapján kórusaink megszólalása fegyelmezett, egységes, szövegmondásuk szép, érthető. Tisztán, átélten énekelnek. Külön megemlítették Varró Attila muzikális zongora kíséretét. A zsűri javasolta, hogy a Kórusok Országos Tanácsától kérjük kórusaink országos minősítését.

Vegyeskarunk jelenleg 82 tagú. Két év óta az alsótagozatos gyere-

kek is részt vesznek a kórus munkájában. A legjobbak már szerepelnek is az ünnepélyeken és más fellépéseken. Sajnos kórusainknak kevés a szereplési lehetősége. Tevékenységük szinte kizárólag az ünnepélyekre terjed ki! Jövő évre tervezünk a Munkásmozgalmi Múzeumban egy hangversenyt és kérjük az országos minősítést.

Kórusunk az iskola vezetésétől minden támogatást megkap. Részünkre készítették egy összeállítható énekkari dobogót. Két éve jutalmul egy egri autóbussz kiránduláson vettünk részt.

Sajnos idén egy nagyon jó hangú 8. osztályt veszít kórusunk. Elkészenedésre azonban nincs okunk, mert az alsóbb osztályokból jó utánpótlásra számíthatunk.

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Vándor Tamás: Kulturális rovat

Váradi Péterné: Női rovat

Dr. Vas Tibor: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

	Oldal
	1
	1
	2
	4
	6
	8
	8
Dani Ferenc:	8
Nagy Istvánné:	10
	12
	14
	15
Kiss János:	16
	17
	18
	19
	19
	20
	20
	21
	22

A VAKOK ÉS GYENGENLÁTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ ELNÖK

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNÁ ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: LEVAI ATTILA

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

40 5156 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor igazgató

0209 - 6765

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N
SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R
YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

PHOTO FILMS
PHOTO
AND PAPERS

**FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
F O R T E - A N Y A G O K A T !**

**BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !**

**USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !**

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

2601 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022

HUNGARY

